

TÜRKİYE
HİLÂLİAHMER MECMUASI

YÜZ YİRMİALTINCI
SAYI

ONBİRİNCİ YIL

15 Eylûl 1932

ANKARA

BU SAYIDAKİ YAZILAR

- 1 — Gençlik Salibiahmeri
 - 2 — Nesiller hıfzassıhhsı ve besleyiş
 - 3 — Salibiahmer ve sulh zamanında sıhhiye tayyarecilgi
 - 4 — Salibiahmer ve mesken meselesi
 - 5 — Köylü çocukların başlıca ihtiyacı
 - 6 — Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi (Muhtelit komisyonlar)
 - 7 — Hava - kimya harbi tehlikelerine karşı sivil ahalinin juridik himayesi 300 üncü sirküler
 - 8 — Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi, Hava ve Kimya Sanayiinin gayri askerileştirilmesi
 - 9 — Kioushion hava müdafaası manevraları vesilesile Japon salibiahmerinin yardım işleri
 - 10 — Estonya'da tayyarecilik liki
 - 11 — Kimya harbine karşı sivil ahalidin himayesine ait federal konferans
 - 12 — Hilâlihahmer haberleri
 - 13 -- Salibiahmer haberleri
 - 14 — Fransızca kısım.
-

Dere edilmeyen evrak
iade edilmez

Türkiye

Mekale ve i'ânlar Ankarada
"HİLÂLİAHMER MECMUASI",
müdürlüğüne gönderilmelidir.

Hilâliahmer Mecmuası

ANKARA

Telefon nûmerosu 3922

Merkezi Umumî tarafından iki ayda bir neşr olunur

Gençlik Salibiahmeri

Gençlik Salibiahmeri tabiri umumisi, millî Salibiahmer cemiyetlerinin eczayı mütemmimesi ve (kadet) beranşleri olan gençlik Salibiahmeri şubelerinin faaliyet ve programlarının heyet umumiyesine ıtlak olunmaktadır.

Gençlik Salibiahmeri, mektep gençleri arasında, ahvali sıhiyyeyi ıslâh, hastalıklardan tevekkî ve ıztırabâtı tahfif etmeğe çalışan Salibiahmer ruhunu tanıtır ve faal bir hale getirir. Gayesi genç nasillere hıfzıssıhha tatbikatını ve yekdiğerine muaveneti eyice telkin etmektir. Bütün dünyaya dağılan gençlik Salibiahmer azaları bilhassa mektepler arasındaki beynelmîl muhaberatla yekdiğerini tanımağı öğrenirler, aralarında dostluk rabitaları başlar ve müte-kabil anlaşma ve hüsnüniyet hislerini izhara vesile bulurlar.

Gençlik Salibiahmerinin rumzu -Devise- «hizmet etmek» dir. Programının bütün aksamında - gerek hıfzıssıhha, gerek muaveneti müte-kabile ve gerek alemşumul atıfet olsun - nazariye yerine tatbikatı ikame etmiştir. Gençliğe teşriki mesaiyi öğretir, ona vazih ve kolaylıkla kabilihusul bir gaye verir. Faaliyetinin muhtelif şekilleri kâmilten bir tek prensipten dogar. Gençlik Salibiahmeri azası hıfzıssıhha kavaidine riayet eder, zira bilir ki sıhhat velud bir hayatın zaruriyatındandır. Kendisinin Salibiahmer azası sıfatı, başkalarının sıhhat ve refahına karşı lakayt kalmasına müsaade etmez. Mesuliyetini müdrikdir; hayatın bütün vaziyetlerinde faideli olmasına yardım etmeğe çalışır. Gençlik Salibiahmerinin esas faaliyet sahası mekteptir. Gençlik grupları mektepde ve mualimin nezareti altında teşekkül ederler. Gençlik Salibiahmeri azalarını, ilk ve

orta tedrisat müesseselerinin kız ve erkek talebesi arasından seçer. hiçbir vechile talim meselelerine ve ders programlarına müdahale etmediği gibi hususi bir sistem tatbik ettirmeğe de yeltenmez, bu teşkilât muvakkat bir iş değildir, terbiyevî kıymeti, terbiye aleminin tarafından kabul edilmiş daimi bir faaliyettir. zira bütün mektep hayatını kuvvetlendiren evsaf dogurur.

Salibiehmer gibi gençlik Salibiahmerinin de ırkı, siyasi ve mesleki hiç bir mahiyeti yoktur. Bu bitaraflık mutlaktr. Maahaza bu bitaraflık menfi bir vaziyet de değildir; bilakis cömert ve vasi derecede insani bir hürmet hissine müstenitdir.

1920	de	gençlik Salibiahmeri	5	memleketde teşkil edilmişdi.
1923	de	»	26	»
1926	da	»	38	»
1930	da	»	48	»

Halen dünyada on iki milyon gençlik salibiahmeri azası uardır.

Tenbel ile yola çıkma
ayağına engel olur

Neslin hıfzısıhhası ve besleyiş

İsviçre Salibiahmer mecmuasından :

Bir milletin ikbali ve istihsalci kıymeti, pek büyük bir kısmı itibari ile besleniş tarzına bağlıdır. Eğer vücut, mutat gıdası içinde, kemiklerin, adelerin ve kanın teşekkülü için zarurî olan maddeleri bulmazsa, fizik kültür, spor güneş banyosu hiç bir şeye yaramaz.

Bu maddeleri, en kabili temsil bir halde temin eden hububattır ve bunlar arasında çavdarla yulaftır.

İsviçreli ler 1800 senesinden önce, ne yer elmasını, ne de beyaz unu bilmezlerdi. Buğday gelip çavdarın, yer elması da çavdarın, fabrikaların yaptığı beyaz şeker, ensicemize çok daha iyi uygun olarak tabiatın meyva ve bal şeklinde bize arzettiğinin yerine kaim oldu.

Kendi kendimize sorabiliriz : Son neslin sıhhatında inkâr edilemez bir zaaf vücade getiren sebeplerden biri, kimya ve makine senayiinin milletimizin tagaddi itiyatlarına getirdiği bu değişiklik değil midir ?

Gittikçe büyüyen hastahaneler, sanatoryomlar ve melceler, daima dopdoludur; büyük bir kadın kalabalığı anemiktir; Kanser tahribatını her tarafa yaymaktadır; çocuklarımızın % de 96-98 nin dişleri hastadır. İnkâr edilemez ki, tasfiye edilmemiş hububatın, taze sebze ve meyvaların bize temin ettiği kilsî ve diğer madenî tuzların eksikliği, büyümeği işgal eden dişleri çürüten, anemiye tevhit eden ve veremle diğer mikroplu hastalıklara müsteit bir hale koyan organizmada mineralizasyonunun sebeplerinden biridir.

Binaenaleyh sofralarımızda konservelere verilen mevku küçültmek ve yerine mümkün olduğu kadar taze gıdalar ikame etmek elzemdır. Beyaz un ekmeği hoş ve temsili kolay bir gıdadır; lâkin onun ağartılması, en çok kuvvetlendirici tarafı olan maddei asliesini, madenî tuzlarını ve vitaminleri ayırıp çıkardığından, genç, dinç ve faal kimseleri baharat ve münebbih şeyler istihlâkine sevk etmektedir. Onun için çocuklara ve adeli işlerde çalışanlara, beyaz ekmek yerine ve beyaz ekmeğin yanında, esmer ekmek, daha iyisi eksiksiz ekmek vermelidir.

Gebe ve emzikli kadınların beslenmesi, çocuğun istikbali noktasından pek çok ehemmiyetlidir. Kızalık dört aylıktan altı aylığa kadar olan bebeklerin beslenmesi de çok mühimdir. Bu bebeklerin dişleri çıkmak üzeredir; bulamaçlar kâfi gelmez; ısırarak bazı şeyler vermek lâzımdır. Bunlara, hem diş sürmesi için, hem de kemikleri için iyi olan yulaf ekmeği kabuğu verilmelidir.

Küçük mekteplilere sabahleyin bir fincan süt, bir parça çavdar ekmeği ve yol için bir elma veriyoruz. Çocuklarımıza' kimyasız ve gayri sün'î yemiş, taze sebze, hububat, süt mamulâtı ve yumurtaya müstenit tabii bir tagaddinin tadını ve ihtiyacını ilka etmekle, onları çalışan uzuvlarının bir sürü bozukluklarından ve acılarından kurtarmış ve ırkımızın sıhhat ve ikbaline yardım etmiş oluruz.

H. S. M.

**Tenbele iş buyur,
sana akıl öğretsin**

Salibiahmer ve Sulh Zamanında Sıhhiye Tayyareciliği

Yazan : **B. de Rougé**

Salibiahmerler liki neşriyatından

*Temmuz 1931 de Paris'te aktolunan « Koloniyal Sıhhiye
Tayyareciliği günü » kongrasi münasibetile (*)*

Yaralıları, elzem olan bütün tedaviyi görecekları hastahanelere, uzaklıklarına rağmen, yalnız bir kaç saat içinde nakletmek, bize yaraşan güzel bir teşebbüş değildir ? Dunant'un teşebbüşü ile bir Beynelmilel Salibiahmer tesis edildiği zaman, bu, insanlık tarihinin hakiki bir terakkisi oldu . Tabii vaktile, yaralıları imdat için, onları beygirli arabalar veya şimendiferlerden başka bir vasıttan istifade edilemezdi ; çünkü tayyare mevcut değildi . Fakat bu şayan hayret makinenin kazasız havaları aşdığı bu sırada Salibiahmer tayyareleri olmamasını akıl almaz ».

Fransız Enstitüsü azasından Prof. Charles Richet, reisi bulunduğrı sıhhiye tayyareciliğ birinci beynelmilel kongresini 1929 da bu sözlerle açtı. Bunlarla tayyarenin ne kadar insanı bir rolünün, tabii bir fikir teşariki ile Salibiahmere ait olan rollerle, iyi kalbli samaritenlerin, bu rolün kuvvetini teşkil eden ideali ile birleşdiği anlaşılır.

Binaenaleyh, gerek millî mahiyeti ve gerek beynelmilel şekli ile Salibiahmerin, uzun zamandanberi, tayyareden sıhhiye sahasında istifade etmek hususunda gösterdiği alâkada şaşılacak bir şey yoktur. Tayyareciliğın bu mes'eleye verdirdiği ehemmiyet, şehirleri seyrek memleketlerle kolonilerde bunca hizmetler ifa eden sivil tayyareciliğın mükemmelleşmesinden beri artmıştır.

(*) Mösyö Rougé, imdat şubesi şefi Petersen'in bulunmaması hasebile bu kongrede Salibiahmer Cemiyetleri likini temsil etmiştir.

Vaziyetin aşağı yukarı harp zamanındaki olduğu gibi büyük musibetlerde, hâllolunacak mes'eale, felâketzedelerin sıhhiye merkezlerine doğru sûratle taşınması mes'elesidir. Fazla olarak, tayyare, ilk haber üzerine, felâket yerine sıhhiye malzemesi ile personelini getirmek hususunda da çok faydalı olabilir, ki bu suretle, sûrat sayesinde, bu gibi ahvalde çok ehemmiyetli olan moral teselliği de temin etmiş olur.

Normal hayat şartlarını alt üst eden felâketlerin yanında, daha az facialı ve bununla beraber şiddetli epidemilerde olduğu gibi insanların hayatı tehlikelere maruz bulunduğu ahvalde, sûratle müdahale etmek zarureti hasıl olabilir. Bazı memleketlerde, Salibiahmer, daimi tarzda seri ve emin imdat teşkilâtı yapmaya muvaffak olmuştur. Bu teşkilât, iktaham olunamaz zorlukları yenmeye muktedirdir ve bazı kere hava şeraitinden, mesafenin çokluğundan veya münakalâtın olmamasından dolayı dünyadan tecrit edilmiş insan gruplarına imdat edebilecek yegâne vasıtayı teşkil eder. Sıhhiye tayyareciliği mükemmel teşhis edilmiş büyük hastanelerin faaliyet dairesini, hemen hemen inanılmayacak derecede genişletmiştir.

Bütün bu ahvalde tayyareciliğin ifa edebileceği hizmetlerin ehemmiyetini takdir edince, Salibiahmer milli cemiyetlerinin mühim bir kısmı, imkânları ve vasıtaları nisbetinde, bu nakil tarzını kendi faaliyet sahalarına ithâl etmişlerdir.

Bunların arasında bazıları, kendileri sıhhiye tayyarelerine maliktirler; fakat bunlar azdır; zira mübayaa fiatları ve bakım masrafları umumiyetle mühim miktarda tahsisatı istilzam etmektedir. Bununla beraber, bu vadide ilk yolu açmak şerefini haiz olan İsveç Salibiahmeri, tayyarelere ve tamamiye mücehhez üç üssüharekeye maliktir. O, bu hava servisini, İsveçin şimalinde tecrübe edilmiş havalideki hastalarla yarahlara imdada koşmak gibi muayyen bir maksatla organize etmiştir. Hükûmetle akdölunan bir anlaşma neticesi olarak, Salibiahmer, harp halinde kendi tayyarelerini askeri otoritenin emrine vermek ve bazı mecburiyetleri tekabbül etmek şartları mukabilinde, devlet pilotlarından, makinistlerinden ve hangarlarından istifade etmek hakkını haizdir. Norveç Salibiahmeri de, bir sıhhiye tayyaresi satın almak için iane defteri açmıştır.

Tayyare satın alacak vaziyette olmayan milli salibiahmer cemiyeti de sivil ve askeri otoritelerle, ihtiyaç halinde sıhhiye tayyarelerini kullanmalarını temin edecek tarzda itilâflar akdetmişlerdir.

Bu vadide Amerika salibiehmerini zikredebiliriz. Amerika salibiahmeri 7 senedenberi ordu ile, bahriye ile ve hava posta kumpanyaları ile bir mukavele-

yapmıştır. 1927 de, Misisipi feyezanı esnasında, salibiahmerin der'uhte ettiği bütün işler için, otuz tayyare onun emrine verilmişti.

Sıhhiye tayyareleri ile nakıl keyfiyetini ilk iltizam edenlerden biri olan Siyam salibiahmeri, ihtiyaç hissedildiği tayyare istimalini kolaylaştıran hükümeti ile birlikte çalışmaktadır.

Lehistan salibiahmeri de, bu nakil tarzının işleminin organize edilmesi ve mükemmellleşmesi ile meşguldür.

Başka memleketlerde, - meselâ Avusturalyada, Afrikada, Kanadada - salibi-ahmerler, müstacel tedaviye ihtiyaç gösteren hastalarla yaralıları taşımak için emirlerine tayyareler verilmiştir. Bu tayyareler, tecrit edilmiş havaliye hekim ve ilâç göndermek hususunda da işe yaramışlardır.

Fransada, bilhassa kolonilerde, tıbbî merkezlerden uzak olmaktan muztarip bulunan ahalinin huzur ve refahı için hükümetle Salibiahmerin müştereken ne suretle çalışmaları lâzımgeldiği bugünlerde etüd edilmektedir.

Kolonilerde sıhhiye tayyareleri kullanılması meselesi, Paris Beynelmilel koloniler şergisinde «Kolonyal sıhhiye tayyareciliği günleri» yapıldığı sırada derin bir münakaşe ve etüd mevzuu olmuştur. Bu içtimalar esnasında, kongreciler, kolonizasyon memleketlerinde sıhhiye tayyareciliğinin alabileceği muhtelif mahiyetleri etüd ettiler. Mütalea olunan mevzular arasında şunları zikredebiliriz: Kolonilerde kullanılabilir muhtelif tipte sıhhiye tayyareleri, hava yolu ile sıhhi tahliyelerde ticaret tayyarelerinin kullanılması, kapalı bir tayyarenin muvakkat sıhhiye tayyaresi haline kalbi ve saire.

Kongre, Salibiahmer cemiyetleri liği tarafından verilmiş olup sıhhiye tayyareciliği bahsinde millî Salibiahmer cemiyetlerinin oynadığı rolü izah eden raporların mündericatını büyük bir alâka ile öğrendi. Kongre, salibiahmerlerin hayırlı faaliyetlerini takdirle ve hürmetle yad ederek, sulh zamanında olduğu gibi harp zamanında da bilhassa kolonilerde ve umumî felâket anlarında, Salibiahmerlerin yaralıları ve hastaları nakil için tayyarelerden daha geniş mikyasta istifade edebilmelerini temin zımnında, hükümetlerle Salibirhmerler arasında itilâflar akdini tavsiye eden bir temenni tahriri kabul etti.

Millî salibiahmer cemiyetleri, bu vadide ifa edebileceği hizmetin ehemmiyetini resmî ve alenî surette tanıyan beynelmilel Salibiahmer konفرansları tarafından bu sahadaki faaliyetlerinde devamı teşvik olunmuşlardır. XIII ve XVI cu beynelmilel konferanslar, beynelmilel Salibiahmeri vücude getiren bütün elemanların sıhhiye tayyareciliğinin inkişafına yardım ettiğini görmenin ne kadar şayanı arzu olduğunu pek kat'î temennilerle bilhassa kaydetmiş ve

bunun teknik noktai nazardan tekâmülünü takibe beynelmilel komite ile Salibiahmer cemiyetleri lîgini memur eylemiştir. Kezalik bu müesseselere, sıhhiye tayyareleri vaziyetinin, muafiyetleri itibarile, beynelmilel nizamat ve bilhassa Cenevre mukavelesi çerçevesi dahilinde, mümkün olan sür'atle tanzim edilmesi lüzumu tavsiye olunmuştur.

Tayyareciliğin hastaları ve yaralıları nakil hususundaki nimetlerini anlatmak için sarfedilen uzun ve bazı def'a zahmetli gayretlerden sonra, denilebilir ki bugün, itirazlar ortadan kalkmıştır ve parti kazanılmıştır. Şimdiki halde, Lehistan ordusundan tabip ceneral Rouppert'in şu nidasında birleşmiyecek kimse yoktur: -- «Sıhhiye tayyareciliği! Mademki bu, yaralıları ve hastaları nakil için en rahat, en emin, en seri vasıtaadır, biz Hekimler, harp zamanında da sulh halinde de sıhhiye tayyareciliğini iltizam etmeliyiz!»

[Salibiahmer Cemiyetleri Lîgi Kâtipliği tarafından teblig olunmuştur]

**Haylazın Mah,
Sineğin Bahı Olmaz**

Salibiahmer ve mesken meselesi

- Salibiahmer liki neşriyatından alınmıştır -

Seylâp, kasırga, yahut zelzele gibi bir felâket baş gösterince, Salibiahmer en sıkı faaliyet vaziyettedir: Felâketzedeleri besler, giydirebilir ve onlara yatacak yer temin eder. Bu müstacel vardır. Sonra, tehlike savuşunca, mülteciler, eski ikametgâhlarının yerindeki harabelere dönerler. Ankaz altında kalan şeylerini kurtarmaya, muvakkat bir melce' kurmaya, evlerini tamire veya baştan başa yeniden yapmaya çalışırlar: Bu başhyan tekrar inşa devresidir.

Salibiahmer çok defa bu devrede de işe karışır; başlıca maksat felâketzedelerin kendilerine yardım etmelerine yardım etmek ve normal varlığa dönmeyi kolaylaştırmaktır. Felâketin mahiyet ve şumulüne göre, Salibiahmer aynen yardımlarda bulunur, amele veya ücret şekillerinde krediler tedarik eder, nihayet bazen meselâ en müstacel keyfiyet olan **Mesken** meselesi ise, evler, hatta bütün bir mahalle inşasına davet olunur.

Nitekim, Costa Rica zelzelesinin akibinde (1924), Costa Rica Salibiahmeri Meksika ve Amerika Salibiahmerlerinin ayniyat olarak ettiği teberrulerle, bir «Meksika mahallssi» yani Costa Rica yirmi ev, ve bir « Amerika Salibiahmeri sitesi » yani San José de yüz ev inşa etmiştir.

Bu ahşap evlerin bedelleri on senede ödenecekti. Salibiahmer yalnız sepişik lağımlar yapmadı; sahrınçlar ve tam bir kanalizasyon da vücade getirdi ve asfalt yollarla mahallenin sıhhi tesisatını ıslâh etti.

Kezalik 1926 da Belçika feyzanında felâketzede ahali, kışın yaklaştığı bir sırada melce'siz kalınca, «Salibiahmer, üç buçuk milyon frankla işe vaz'iyet ederek ve ucuz meskenler milli cemiyetin tavassutu sayesinde alâlacele 150 ev inşasına muvaffak oldu » ve kıştan evvel ahalinin emrine amade bulundurdu.

Aynı senede, Amerika Salibiahmeri, Nouvelle Angleterre feyzanında felâkete uğramış olan çiftçilere, çatılarını tamir veya yeniden inşa hususunda yardım etti; hatta su ceryanları toprakları sürüklediği, yahut kum ve taşla örttüğü için her türlü ziraati imkânsız bir hale gelen arazi sahiplerinin yeniden işlemelerine imkân verdi.

1928 de Porto Rico kasırgası yüz binden fazla ev yıktığı için, Amerika

Salibiahmeri « bütün gayretini mesken inşasında temerküz ettirdi ve icap eden malzemeleri dağıttı » .

Mnsibet zamanlarında Salibiahmerin vazifesi budur. Hiç bir kasırganın yerle bir etmediği, hiç bir yangının büyük şehirlerin sefil meskenlerini kül etmediği normal zamanlarda, Salibiahmerin sosyal, gündelik faaliyeti ferdi vak'alara, ikametgâhlarda anketlere münhasır kalır.

Salibiahmerin hasta bakıcısı veya asistanı, dispansere gelmiş bir hastayı veya sanatoryomdan çıkmış bir veremliyi takip ederek aile ocağına kadar girer ve kendini havasız, ışıksız, kâfi miktarda yatağı olmıyan, «yahut iptidadan insanlığa mahsus olmıyan bir tek lokalda yedi kişilik bir ailenin oturduğu » pis bir evde bulunca, gayretlerinin faydasızlığını anlar.

Ne gibi hıfzıssıhha veya vıkaye tedbirleri burada müessir olabilir? Hayat seviyesini nasıl ıslâh etmeli? Her şeyden evvel aileyi o yerden çeküp çıkarmak lâzımdır.

Bir çok memleketlerde Salibiahmerin kalabalık aileler içiu mesken sefaletine ve korkunç pis ve küçük evlere karşı mücadele edişi bundandır.

Fransız Salibiahmeri, 1928 de Besançon da kalabalık ailelerin mesken bulmalarına ve zarurî olan tamirâtı yapabilmelerine yardım eden bir « Aydınlık ocaklar » adlı bir şube vücade getirmiştir.

Montpellier de bunun iyisini yapmıştır: Bir arsa satın alarak amele evleri inşa ettirmiş ve idaresini bir ucuz meskenler şirketine bırakmıştır.

Norveç salibiahmeri, Tousberg de kalabalık aileler için altı dane ev yaptırmıştır; bunlar kiralanmamış, taksitle ödenmek üzere satılmıştır. Bu evlerin arkasında bedelleri intifaundan beş sene sonra ödenecek tarlalar vardır.

Kadınlar komitesi, geçim menbaları kalmamış yalnız ve yaşlı kadınların güç vaziyetlerine acıyarak iki bina yaptırmıştır. Bu binalarda o kadınlar küçük meskenler dōşeyebiliyor ve çamaşırcılık, ahçılık gibi işler buluyorlar.

Diğer taraftan Alman Salibiahmeri mahallî komitesi, Neunkirchen-Ottweiler de, kalabalık ailelerin oturabilecekleri bir biçimde yedi sıra evden mürekkep bir bahçeli site vücade getirmiştir. Bu evlerin hepsi 98 meskeni havidir. Her evin 300 m. sebze bahçesi vardır. Bu bahçeler yalnız o ailelerin sebzesini temin etmekle kalmaz, aynı zamanda gelir de temin eder.

Siteye tecrübeli bir bahçivan memur edilmistir; bu bostancılığı öğretir. Bir « çocuk bahçesi » ile bir dispanser inşa edilmek üzeredir.

İşte Salibiahmerin eserinin metodik inkişafı ve bütün liyakatı ehemmiyeti, ki, fenalığı kökünden kazımak endişesi ile, mesken meselesi alâkadar olmaktan geri aalamaz.

[Salibiahmer cemiyetleri liki kâtipliği tarafından tebliğ olunmuştur]

Köylü çocuklarının başlıca ihtiyacı

Doğumdan itibaren mektep zamanına kadar bir çocuğun teşekkülü, tagaddi sistemi ve terbiyesi bu müddet zarfındaki aile vaziyeti ile pek sıkı bir surette alâkadar olduğundan, validelerin çocuklarına ne kadar vakfı vücut ettiklerini ve vazifelerini ne dereceye kadar yaptıklarını tesbit etmek lâzım gelir.

Köylü kadınlarının fazla işle iştigali, memedeki çocukların daha sıhhi bir şekilde ve ufak yavruların daha itinal' bir surette bakılmasına mani olduğun gayri kabil itirazdır.

Köylerde memedeki çocuklar arasında vefiyat miktarının daha fazla olması; küçük çiftci zevcelerinin ve işçi kadınların iş ile fazla iştigal neticesi olarak kendilerini çocuklarına pek az vakfedebildiklerinden ileri gelmektedir.

Sağlam bir köyde, bir yaşına kadar olan çocuklar arasındaki vefiyatın son on sene zarfında o/o 20 den o/o 9 - 10 na düşmesini, hiç şüphesiz bakımın bir zaferi olarak telakki etmek icap eder.

Şimal memleketlerinde ise vefiyat miktarı bilhassa Norveçte o/o 7 dir «memedeki çocuk validelerinin vakit bütçesi» nam mecmuanın 929 numaralı nüshasında «Sıhhi muavenetin terakkisi» unvanlı makaledè bir Rus hekimi diyor ki: «İki, üç çocuğun bakılması, bir amele kadının bir gününü işgal etmesine mukabil, filiyette bir amele kadının gününün o/o 18 ni, bir köylü kadının ise çalışma saatinin ancak o/o 10 nu kendi çocuğunun bakılmasına tahsis ettiğini» gösteriyor.

Almanyada bu bapta yapılacak tecrübeler hiç şüphesiz aynı neticeye vasıl olacaktır. Binaenaley köylerde memedeki çocukların hiç olmazsa mutavassıt bakım şeraitine nail olmalarını temin edecek himaye ihtiyaçları artıyor. Ve köylerde ufak yaştaki çocukların hıfzısıhhaya âdemi riayete zamimeten eksik gıda almaları, istikbalde kendilerinin ahlâk ve zihni tekâmüllerini tehlikeye koyuyor.

Alelumum büyük valideler veya ihtiyar kadınlar, çocukların bakımını

deruhte ederler. Bu bakım tarzı yalnız iyi bir himayeden ibaret kalır. Zira bu ihtiyar kadınlar, hiç bir suretle çocuğa lâzım gelen terbiyeyi veremedikleri gibi sıhhi ihtimamı da gösteremezler. Çok zamanlar, ihtiyar kadınların hasta olması çocukların sıhhatı üzerinde ciddi bir tesir teşkil eder.

Ekseriya çocuğa nezaret vazifesini de büyük kardeşlerin deruhte etmesinin memedeki ve ufak çocuklar üzerinde tesirleri menfidir. Çocukların bütün bir gün kilitli kalmaları nadirattan değildir.

Ziraat işçisi, mecbur kaldığı zaman çocuğunu, bu günkü mutavassıt ailelerin yaptığı gibi, hususi şekilde baktıracak bir kadın temin edemiyor ve haftalık iâşe ve ibata masrafı namile 1-2 mark tediyesi suretile laalettayin bir bakıcıya tevdi ediyor. Böyle bir mecburiyet sevkile çocuğun tevdi edildiği kimse ekseriya bunu iyi bir menbaı varidat telekki ederek çocuğa lâzım gelen gıdayı vermiyor. Veya çocuğunu her gün bir bakıcı kadına tevdi etmek mecburiyetinde kalan bir aile münhasıran hakkı nezaret olarak haftada iki mark tediye eder.

Köydeki mektep çocukları, şehirdeki mektep çocuklarına nazaran daha fena bir vaziyettedirler. İlk evvelâ, mektep vaziyeti gayri müsaittir çünkü bir hoca sekiz muhtelif yaşta çocukları aynı zamanda okutmak mecburiyetinde kalıyor. Ve yahut iki hoca aynı dershane ile iktifaya mecbur kaldıklarından birisi öğleden evvel diğeri ise öğleden sonra ders vermek iztirarını hissediyor. Bu, aile hayatındaki vakit taksimatını bozuyor. Senenin souk günlerinde uzak bir mektep yolu bazı köy çocukları için ağır bir yük oluyor.

Köydeki mektep çocuklarını tehdit eden tehlikelerden biri de ailevi vaziyetin fenalaşması ve bilnetice çocuğun mektepten ayrı kaldığı zamanlar tarlada da veya ahırda fazlaca meşgul olmak mecburiyetidir.

Bir köylü çocuğunun aile ocağında ameli surette meşgul olması, şehirdekine nisbetle daha eyi neticeler veriyorsada bir çok tehlikeleri de vardır. Çocuğun tahammülünden fazla işler görmesi; vücutce ve sıhhatce muzur olduğu gibi fikri tekâmül itibarile de menfî neticelere müncer oluyor. Her gün tezayüt eden ziraat makinelerinin mevcudiyeti de bir tehlike halini iktisap ediyor. Zira nezaretsiz bir sürü çocuklar bu makineler yüzünden kazaya uğrayorlar. Buna mani olmak üzere «serbest Alman çocuk hıfzısıhha santrali»; köy halkına, ziraat makinelerinin çocuklar için tehlikesini ve korunma çarelerini gösterici bir risale neşretmesi şayanı şükrandır.

Şimdiye kadar işin fazlalığı köylü kadını çocukları ile meşgul olmağa az imkân verdiği gibi, ara sıra vaziyeti iktisadiyenin fenalaşması da terbiyevî ve vücut sıhhatına müteallik kaidelere itinaya mani oluyor.

Köy halkının; zayıf ve gayri sıhhi işlere olan alakasızlığı, vücutçe ve akıl-

ca özürllü çocukların vücut bulmasına sebep oluyor. Psycopathe ve abdal çocuklar, köylerde temamilik dikkatsiz ve bakımsız bir haldedir. Zira bu çocukları yetiştirebilecek tesisat ve muavenet teşkilâtı gayet azdır. Almanyada muavenet mekteplerinde sağlam bir terbiye görmiyen 80 bin çocuk mevcuttur. Köylü kadınının işini azaltmak suretile çocuğa bakmak ve terbiyesine itina etmek imkânı verilirse köylü çocuğunun ihtiyacının kısmı azâmı temin edilmiş olur. Bu, derhal kabili tatbik olmıyan ve yalnız muntazam bir plânla yapmak imkânının taharrisi icap eden, ve yardım ihtimallerinin ne suretile yapmak lâzım geldiğini ve köylü çocuğunda noksan olan veya ikame edilmesi icap eden usulün tesbiti meselesidir.

Bunun için büyük köylerin, köy çocuk bağçeleri ihdas ederek memedeki çocuktan mektep çocuğuna kadar bütün çocukları toplaması iktiza eder.

Birkaç münferit teşebbüs hakkında 1930 da intişar eden «köy çocuk bağçeleri» ismini taşıyan ufak bir yazımda çocuk bağçelerinin idamasi için köy heyetleri, malikâne idareleri, papaslar, muallimler çocuk idareleri veya vaziyete göre hayır müesseseleri ve nihayet ebeveynin alâka göstermelerinden bahsetmiştim. Bilûmum masrafların üçte biri ebeveyn tarafından temin edilmelidir. Bir «süt damlası» müessesesinde veya bir sıhhi müessesede terbiye görmüş bir müdirenin veya çocuk bağçesi mürebbiyesinin intihabı ehemmiyetlidir.

İki üç yüz nüfustan az olan köylerde çocukların odası, gündüz çocuk bakım evidir. Buraya ufak çocuklardan başka mektep çocukları da alınabilmelidir.

Köy çocuk odaları, alelumum 8 — 10 çocuk alır. Bu müesseselerin müdireleri olan genç kısı veya kadınlara, aşağı Silizya'da, « memleket çocuk idaresi » tarafından tesis edilen «köy çocukları odaları müdiresi «kurs» ında, Kânunusaniden Mart ayına kadar üç aylık bir devre zarfında «memedeki ve ufak çocukların bakımı ve meşguliyeti » hakkında lâzım gelen dersler gösterilmektedir.

Köy Çocuk bağçeleri ve köy çocuk odaları içtimai , terbiyevî ve medeni vazifeleri ifa ile mükellefdir. Köy çocuk bağçesinin; çocuğu fikren ve bedenlen terbiye etmek suretile köy adamı olarak yetiştirmesi lâzımdır. Aynı zamanda **bir valide** bir ebeveynin mektebi mürebbisi sıfatıyla akşamları bir gençlik evi » olarak gençliği iş noktai nazarından da terbiye etmesi icap eder. Köye neşe getirmek için köy sekenesini müşterek bayramlara toplamalıdır.

Cismen ve fikren özürllü olan çocuklar için köy çocuk idareleri ; muracaat saatları mukannen olan istişare mahlleri ihdas etmeleri lâzımdır.

Ameli misal ve tecrübelerle göre her şehir dairesinin iki muavenet mektebini

camî olması kabildir. Bu hususta yapılan en büyük hata, umumiyetle cemiyeti beşeriyenin fikren özürli çocuklarla vakti zamaniyle meşgul olunmaması ve bunun neticesi olarak kendilerinin cinai kabiliyetleri artan bu gibi insanların ileride bakım ve ceza müesseselerinde blunmalarını icap ettiriyor. Bakım ve ceza müesseselerinin istatistikleri bu gibi hasta ve mahkûmlerin alelekser çocukken bakılmadıkların ve ihmal edildiklerini meydana çıkarmıştır.

Sarih bir programla çalışan bu günkü **yardım** muavenet teşkilâtı bu hususta azamî bir mâsraf meydana getirmiştir. Çünkü her bir mahkûmun veya hastanın iâşesi için sarf edilen yevmi Beş markdan ayda 150 marka mukabil 30 çucuklu bi çucuk bağçesini vaziyete göre 30 marklık bir yardımla idare etmek kabildir, Yani, bir çocuk umumi bütceye ayda bir marka mal olmaktadır .

Prusya'da 1930 senesi bütçesi 4,350 milyon mark olarak tesbit edilmiş, bundan 96 milyonu sıhhat ve içtimai muavenete ayrılmıştır.

Bunlardan 42 milyonu içtimai muavenete, 10 milyon 900 bini halk sıhhatine, 26 milyonu kanunen tefrik edilen içtimai muavenete, 7 milyonu hareketi bedeniye tahsis edilerek çocuk bağcelri tesis ve idaresine ancak 150 bin mark ayrılmıştır.

Bu tecrübelerle göre memlekete yardım etmek isteyen serbest muaveneti içtimaiye, iki ehemiyetli ve memnuniyet bahş netice verici vazife karşısında kalıyor : Birincisi; bir çok yerlerde yarı açılmış çocuk himayesini köylerle birlikte bu hususda sahibi selâhiyet idareler nezdinde şimdiye kadar gayri kâfi vesaitle çalışan bu müessesatı daha faal bir hale vaz etmek , ikincisi de bir gençlik muavenetinin tanzim ve tedrisinde ıslâhatta bulunmak vazifesidir .

Tercüme eden : **Hüseyin Necati**

Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi

Sivil ahaliyi hava - kimya harbine karşı
himaye, muhtelit komisyonlar.

Beynelmilel eksperler komisyonu tarafından tasavvur olunup vücade getirilmesi beynelmilel komite tarafından tavsiye edilmiş olan bir organizmanın -- Millî Muhtelit Komisyon -- ehemmiyetinden bu sahifelerde evvelce de bahs etmiştik (1).

İşte muhtelit komisyon teşkil edilmiş olan memleketlerin isimleri :

Almanya, Avusturya, Belçika, İspanya, Estonya, Finlândiya, Fransa, Macaristan, İtalya, Letonya, Felemenk, Lehistan, Romanya, İsveç, İsviçre, Çekoslovakya, Sosyalist sovyetler cumhuriyetleri ittifakı, Yugoslavya.

Beynelmilel komitenin 30 Birinci Teşrin 1931 tarihli bir mektubuna bazı Salibiahmer millî cemiyetler, kendi muhtelit komisyonlarının faaliyetleri hakkında lütf edip mufassal malûmat vermişler. Bu malûmatı bu sahifelere dercetmek suretile, hava tehlikesine karşı ahalinin himayesi meselesine lâkayt kalmayanların alâkalarını celbedeceğimizi zannediyoruz.

(1) Bulletin Internationale in Şubat 1928 sayısında 155-156 ncı sahifelerindeki merkez komitelerine 25-2-1928 tarihli ve 276 ncı tamim; yine aynı mecmuanın Mart 1926 nüshasında 269-270 inci sahifelerinde 12 Mart 1928 tarihi ile Cenevre itilâfını imza eden devletlere gönderilen tamim «Revue Internationale» in Eylül 1930 nüshasında 751 - 759 uncu sahifelerile yine aynı mecmuanın Teşrinievvel 1930 nüshasında 892 inci sahifeye de bakınız !

Belçika

Milli muhtelit komisyon, XIV beynelmilel konferasından beri faâl bir surette çalışmamıştır.

Bununla beraber Belçika Salibiahmer merkez komitesi idare servisi muntazaman işine devam etmiştir. Fakat hükümet, kimya harbine karşı sivillerin himayesi meselesini etüd etmeyi, milli seferberlik komisyonuna havale etmiştir.

Salibiahmer bu etüdlere çok yakından alâkadar olmuştur ; dört tali komisyonda delegeleri vardır. Hükümet komisyonunun umumî plânı, âzami dört ay zarfında nihayi olarak kararlaştırılmış olacaktır.

O zaman muhtelit komisyon, tatbikata ait tedbirleri tayin için, filen çalışmaya başlayacaktır (1).

İspanya

Milli muhtelit komisyonun bu güne kadarki faaliyeti çok mahdud olmuştur. Komisyon, vakide, projeksiyonlu umumî konferanslar vermekle, gaz muharebesi hakkında basılmış olan bibliografyasını neşretmekle, beynelmilel içtimalarda temsil edilmekle, popüler bir propaganda ve terbiye broşürü hazırlamakla iktifa eylemiştir. Hava tehlikesine karşı himaye organizasyonları hakkında mümkün olduğu kadar tam bir kütüphane tesis etmekle de meşgul bulunmaktadır (2).

Estonya

İkinci teşrin ayında, Tallinn'de, muhtelif şubeleri olan tayyarecilik liki teşkil edilmiştir.

Bu şubelerden hava müdafaası şubesi, şu iki komiteden mürekkeptir :

1 — Hava müdafaası şefi Miralay Tomberg'in idaresinde hava müdafaası hazırlık komitesi ;

2 — Gaza karşı himaye komitesi ; bu komite şu zatlardan mürekkeptir :

Reis : Estonya Salibiahmeri ikinci reisi Dr. B. Voogas ; İkinci reis : Ordu gaza karşı müdafa müfettişi M. D. Bouxhoevden ; Katip : Estonya Salibiahmeri gaza karşı müdafa muallimi kimyager M. I. Köstner ; Aza : Tallinn ; Vali

(1) Belçika Salibiahmeri tarafından verilmiş malûmat, 7 İkinci teşrin 1931.

(2) İspanyol Salibiahmeri tarafından verilmiş olan malûmat 7 İkinci teşrin 1931.

muavini M. Sihle, Mûnakalat nazırlığı kâtibi M. Tüsto, itfaiye kıt'aları şefi M. Maide, belediye mimarı mühendis M. Möttus, antigaz bölüğü şefi mülâzim M. Urbanovitch, belediye elektrik istasyonu ve hava gazı fabrikası müdürü mühendis M. F. Foguel.

Gaza karşı himaye komitesi, Salibiahmerin yanında çalışmaktadır, işleri aynı zamanda muhtelif tesislerin mümessilleri olan yukarıda isimleri yazılı âza arasında tevzi olunmuştur. Bu komitenin muhtelif tali şubeleri vardır; vazifeleri şu suretle ayrılmıştır :

1 — Estonya Salibiahmeri . Tıbbi ve sıhhi yardım organizasyonu. Konferanslar ve hususî kurslar organizasyonu.

2 — Belediye zabıtası. Dezenfeksiyon ve muhabere personelinin vücade getirilmesi organizasyonu. Gaze karşı himaye hakkında konferanslar ve hususî kurslar organizasyonu. Müdafaa nezareti ile birlikte gaze karşı aktif himaye. İhtiyaç halinde emniyet ve asayiş servisi.

3 — İtfaiye kıtaları. Tahlisiye takımları vücade getirilmesi Umumi yerlerin dezenfeksiyonu.

4 — Polis. Karakol ve mûnakale servisi. Kimya taaruzu ve tahliye vukuunda emniyet ve asayiş servisi.

5 — Belediye. Bina sahiplerinin yardımı şehrin dezenfeksiyonu. Mel'ce inşası. Gıda maddeleri istokunu, mezbehayı, elektirik istasyonunu, içilecek suları himaye.

6 — Demiryolları idaresi. Mûnakalat. Erzakın nakli.

7 — İstişare bürosu. Gaze karşı himayeye müteallık istişareler ve malumat. Maske ve broşür satışı ve saire.

Her tali şube, faaliyetini kendi sahasında inkişaf ettirmeğe çalışmaktadır

Salibiahmere taalluk eden hususlara gelince, Salibiahmer, harp zamanı infirmiyêrleri ve samarienler teşkili için bir çok kurslar, eşhasa antigaz maskeler ve gaze karşı malumatı havi broşürler satma büroları teşkil etmiştir. aynı zamanda gaze karşı korunma için talimat verilmektedir. Belediye zabıtası muktezi mevad ile mücehhez dezenfeksiyon takımları teşkil etmiştir.

Gaze karşı himaye prensiplerinin propagandası için Salibiahmer, müdafaa nezareti ve yukarıda adı geçen komite ile birlikte, devlet reisinin himayesi altında, Tallinn'de 16 eylûlden 22 eylûle kadar, atideki program dahilinde gaze karşı himaye nûmayişleri haftası organize etmiştir :

1 — 16-24 eylül zarfında, gaze karşı himaye maddeleri sergisi; antigaz maske ve broşür satışı.

2 — T. S. F. tarafından üç konferans.

3 — Tallinn sokaklarında, göz yaşı çıkartan gazın tesirâtı nümâyişleriyle dezenfeksiyon eksersizleri .

4 — Tartu darülfünunu profesörleri tarafından idare edilen gaza karşı himaye kursları.

5 — Hekimlerin, gaz mütehassislerrinin ve samaritenlerin kongrası.

6 — Gloryapalas sinemasında matine ve gaza karşı korunma hakkında bir nutuk.

7 — Gaza karşı himayeye ait büyük nümâyişler :

a) Devlet reisi tarafından açma nutku ;

b) Samaritenlerin anti gaz maskelerinin ve himayeci elbiselerinin kullanışısını, gazla zehirlenmişlere yapılacak tedaviyi gösteren muhtelif ekzersizleri;

c) Bir şehre hava kimya taarruzu, sivil ehalinin himayesi, dezenfeksiyon ve saire.

d) Bütün silâh kuvvetinin iştiraki ile modern bir muharebe.

Anti gaz haftasının organize edilmiş olması, ammenin gaza karşı himaye meselesi üzerinde alakasını uyandırmğa yaramıştır. Mütehassislarrın muktazi izahatı verdikleri sergiler, binlerce kimseler tarafından ziyaret edilmiştir.

Nümâyîşe, en canlı bir alaka ile takip eden 12.000 den fazla kimse iştirak etmiştir.

Komşu devletlerin askeri mümessilleri ile mütehassislari hazır bulunmuşlardı. Hülâsa, denebilirki bu teşebbüs büyük bir muvaffakiyet temin etmiştir.

Neşriyat

Pidagem sammu ôhuas janduse arenguga (tayyareciliğın terakkileri ile at başı yürüyünüz) broşürü, Tallinn tayyarecilik liki tarafından neşredilmiş ve reklâm kasdile meccanen dağıdılmıştır.

Mida peab iga kodanik teadma sõjagasidest (muharebe gazına ait olarak her vatandaşın bilmesi lâzım gelen şeyler). Bu, modern gazlarla tesirlerine,

gaza karşı korunmak için alınacak tedbirlere dair malûmat melceler, degazman, maskeler, himayeci elbiseler, taarruz vukuunda takip olunacak hattı harekete dair umumî talimat, gazla zehirlenmişlere ilk yardım). Estonya Salibiahmeri tarafından neşrolunmuştur. Mülâzim Serge Leets'in Gaasikaitse (gaza karşı müdafaa) unvanlı rehberi askerlere, belediye zabıtasına ve samaritenlere mahsustur 1).

Fransa

Milli muhtelit komisyon, kendisine çizilen kadro dahilinde işlerine mukdime devam etmektedir; gazla zehirlenmişlerin tedavilerine müteallik olduğu gibi, ehalinin masuniyetini temin için alınacak himaye tedbirlerine dair de bir çok metinler hazırlanmıştır.

Komisyon, bilhassa Fransız Salibiahmeri merkez komitesini,

1 — Departman kcmitevlerine talimatlar göndermeğe,

2 — Gazla zehirlenenlere mustacel tedavileri hakkında sıhhiyecilerinin talim ve tedrisine davet etmiştir.

Kezalik, beynelmilel salibiahmer komitesinin matbuat vasıtası ile (2) malûmattar olduğu veçhile, Memleketin bir çok noktalarında,

a) Gazla bombardıman tayyarelerinin hücumuna karşı müdafaa çarelerini,

b) hava taarruzu vukuunda sivil ahalinin himayesi çarelerini,

c) Gazla zehirlenmişlere yardım noktasından Salibiahmer cemiyetleri sıhhiye müstahdiminin rolünü etüt etmek maksadı ile manevreler yapılmıştır 3).

Norveç

Muhtelif ve hususî sebepler, ezcümle geniş memleketimizin muhtelif rejyonlarında tabiatın ve iklimin, çok değişgen şeraiti vesaire.. Bizi bütün mem-

(1) Estonya salibiahmeri tarafından verilen malûmat, 28 ikinci Teşrin 1931.

(2) Revue Internationale, Eylül 1931, sahife 738.

(3) Fransız salibiahmeri tarafından verilmiş malumat, 17 ikinci Teşrin 1931.

leket için bir muhtelit komisyon teşekkülü fikrinden muvakkaten vaz geçmeğe mecbur etmiştir.

Bununla beraber, faaliyetin arzu edilen merkezileştirilmesi keyfiyetinin bir başka tarzla tahakkuk ettirilmesine muvaffakiyet elvermiştir; yani, Norveç ordu idaresi, Salibiahmerle teşriki mesai ederek hava - kimya harbine karşı sivil ehalinin himayesine ait teşkilâtına girişmiştir.

Ordunun yüksek kumanda heyeti, Norveç Salibiahmerini, bu sahada kendi salâhiyettar yardımcısı olduğunu nimi resm surette tanımış ve hususî bir aidat vermek suretiyle, onun, hava - kimya harbi hakkında faydalı bir broşür negretmesine imkân vermiştir.

Norveç Salibiahmeri merkez komitesi bürosuna, sivil ahalinin, himayesine ait bütün meselelerle meşgul bir hususî büro bağlanmıştır. Bu büronun şefi, bir erkâniharp zabitidir. (Yüzbaşı M. Aug. Tobiesen).

Büro, gerek merkez askeri otoritesiyle, gerek Oslo sivil idresi merkez organlariyle sıkı bir temasa girmiştir. Bu teşriki mesai, mükemmeldir ve büronun faaliyeti, bir « muhtelit komisyon » un faaliyetine tekabül etmektedir. Onun vereceği direktifler, askeri ve sivil mahalli idare organlarına isal ve tebliğ olunacaktır.

Askeri ve sivil yüksek mahalli otoritesi, iptida himayesi lâzım gelen şehirlerle sanayi merkezlerinin hangileri olduğunu tesbit etmektedir. Böyle bir himayenin organizasyonına gelince, bu, mahallinde, Rejiyonun askeri ve sivil otoritesinin mümessilleriyle, icabında en büyük sanayi ve saire mümessillerinden mürekkep mahalli « muhtelit komisyon » u tarafından yapılmaktadır.

1931 de, Norveç Salibiahmeri, hava tehlikesine karşı en iyi melce' için, bin kuron mükâfatlı bir müsabaka açtı. Bu müsabakanın gayesi, mevcut binaların mahzenlerinde melce' tesis için en iyi hal çaresini ve kezaik bundan sonra yapılacak binalarda en iyi melce'in nasıl vücade getirileceği usulünü bulmaktır.

Eserler, Norveç mimarları, ordu istihkâm kısmı umumi müfettişi ve Norveç Salibiahmeri (yukarıda adı geçen büronun şefi) tarafından tayin olunan üç azadan mürekkep bir komisyon tarafından tetkik olunmuştur.

Sıhhiyecî kolları teşkil etmek işine gelince, bu henüz başlangıç halindedir.

Norveç Salibiahmerinin aylık mecmuasında (No. 7, 8, 10), bu sıhhiyecî

kollarının teşkili hakkında bazı şehirlerde Norvec Salibiahmeri tarafından organize edilmiş olan kurslar hakkında malûmat verilmiştir (1).

Felemenk

Milli muhtelit komisyon henüz işine başlamıştır; fakat Felemenk hükûmeti, hava taarruzuna karşı ahalinin himayesi için alınması lâzım gelen tedbirleri tespit eden bir risale neşretmiştir; bu risalenin adı, Leidraad voot de burge-meesters bii nemen van maaotragelen ter bescherming van de bevolking tegen de gevolden van aanvallen nit de lucht; bu ihtisar edilerek şöyle yazılmıştır :

Leidraad Luchtbeschermingsdienst (2).

İsveç

İsveç Salibiahmer azalarının hava - kimya harbine karşı himaye servisine hazırlanmaları, bugüne kadar, bu vadide verilen esash direktiflere teb'an milli muhtelit komisyon tarafından takip olunmuştur. Bu komisyon, 1929 da İsveç Salibiahmeri tarafından, « ahalinin hava - kimya harbine karşı himayesi » ünvanı altında neşrettiği broşürle İsveç ordusunun gaze karşı himayeye ait talimatından istifade etmiştir, ki her ikisi de tam manasiyle memnuniyeti mucip olmuştur.

Nizamname mucibince gönüllü sıhhiye servisi erkek kıt'alarının talim ve terbiyesine giren hava - kimya harbine karşı himaye servisinin hazırlığından başka, İsveç Salibiahmeri, şu servisi ve kursları da organize etmiştir :

İstokholmda, 31 ağustostan 2 eylül 1931 e kadar yapılan anti aeriye müdafaa manevrelerinde,

a) Bir imdat dezenfeksiyon mevkii;

b) Her biri beş teskereli iki otomobille hekimler için, icap eden personeli ve gaza karşı himayeye ait tam techizatı havi bir otomobilden müteşekkil bir sıhhiye taşıma şubesi.

(1) Norvec Salibiahmeri tarafından verilmiş malûmat, 5 birinci kânun 1931 . - Revue Internationale , birinci 1931, sahife 835 .

(2) Felemenk Salibiahmeri tarafından verilmiş olan malûmat, 5 ikinci teşrin 1931 .

Yukarıda anılan broşürdeki tarifât mucibince organize edilmiş olan imdat ve dezenfeksiyon mevkiind, gazla zehirlenmişler, muhtelif vak'alara göre tedavi edildiler (kan alma, oksijen teneffüs ettirmesi, duş ve saire).

Bu manevralar, memnuniyetbahş bir tecrübe sahibi olmak imkânını verdi.

Ahalinin passif kısmı için alınacak maske tipini tayin maksadiyle, muhtelif model maskelerle de tecrübeler yapılmıştır. Ancak bu tecrübeler henüz kat'î bir neticeye varmamıştır.

İstokholm'de, İsveç salibiahmeri erkek sıhhiyecî kıt'aları yaşlı sınıfına mahsus olup 80 kadar müdavimi bulunan bir kursun proğramında gaza karşı himaye servisini havidir ki bu, her biri 1,5 saatlik 16 nazarı dersten ve altı ameli ekzersizden ibarettir. 1)

İsviçre

Millî muhtelit komisyon, İsviçre halkının, hava kimya tehlikesine ve ahalinin himayesi çarelerine dikkatini celbetmek maksadiyle, Federal meclisten, bir millî konferans organize edilmesini istedi. Bu konferans, 9 ikinci teşrin 1931 tarihinde Berne'de toplandı. 2)

Konferansta aşağıdaki izahat verildi, sonra da broşür halinde konferansa iştirak edenlere dağıtıldı 3):

- Juridik vaziyet (Nazır M. Dinichert).
- Salibiahmerin noktai nazarı (Miralay Sutter, salibiahmerin baş hekimi).
- İsviçredeki ilmi mehafilin rolü (Doktor mühendis Pierre Th. Dufour).
- Teknik mütalealar (Miralay Fierz, askeri teknik servisi şefi).
- Askerî mütalealar (Miralay d'E.-M.G. Bandi)
- Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi için sıhhi tedbirler (Miralay Hauset, ordu baş hekimi).
- Umumî teşkilât 4) (Miralay E. Wildbolg, komisyon reisi).

Çek-Slovakya

Çek-Slovak salibiahmeri, 1931 de, hava-kimya harbine karşı sivil ahalinin

(1) İsveç salibiahmeri tarafından verilmiş malûmat, 20 ikinci teşrin 1931.

(2) Revue Internationale, ikinci teşrin 1931, sahife 984-986.

(3) Revue Internatinnale, ikinci teşrin 1931, sahife 985.

(4) Revue Internationale, ikinci teşrin 1931, sahife 985-986.

himayesi için mahallî komiteler teşkil etmiştir. Bu komiteler, daha ziyade, bilâhara hava manevralarının cereyan etmesi lâzımgelen rejyonlarda vücuda getirilmişti. Mahallî komiteler tarafından istifade edilmek üzere neşredilmiş olan talimatnameler, bilhassa propagandaya aitti. Hava hücumlarının tehlikesi tasvir olunan bir küçük broşörle afişler ve propaganda risaleleri neşredilmişti.

Prag'da ve Pardubice'te organize edilmiş olan itfaiye ile samaritenlerin ekzersizleri pek muvaffakiyetli olmuştur. Kalabalık bir halk kitlesi önünde bir hava taarruzu taklidi yapılmış, itfaiye ile samaritenler, polislerin yardımı ile sivilleri himaye etmişlerdir.

Pardubice'de, hava hücumunun, bilhassa bir iştiial edici maddeler fabrikasının yanmasına sebep olduğu farz olunmuştu. Çıkartılan duman ve gaz bulutu içinde maskelerle mücehhez tulumbacılar yangınla mücadele ettiler; diğer taraftan da samaritenler gazla zehirlenmişlerle yaralıları kurtarmaya gayret ettiler. İlk yardım istasyonları bu alaka uyandırıcı manevralara iştirak eylediler, asker veya gönüllü devriyeler de asayişî gözettiler.

Şimdiki halde, Çekislovakya salibiahmeri, mahallî komiteler için talimat hazırlıyor; taki bu komiteler, tayyareye karşı mahallî müdafaa için plânlar hazırlayabilsinler. 1)

(1) Çek-Slovak salibiahmeri tarafından verilmiş malûmat, 11 ikinci teşrin 1931.

Beynelmilel komite

Hava kimya harbi tehlikelerine karşı sivil ehalinin jüridik himaysi

(Merkez komitelerine üçyüzüncü sirküler)

Cenevre : 26 birinci kânun 1931

Millî Salibiahmer cemiyetleri merkez komitelerine

Hanımlar, Efendiler,

Beynelmilel Salibiahmer komitesi , 25 eylül tarihli 399 uncu sirkülerinde memleketlerinizin hukuku beynelmilelde ve hava harbinde en maruf mütehas-sıslarına lütfen müracaat etmenizi ve kendilerini, birinci kânunun ilk günü ile müteakip günlerde Cenevre'de toplanacak olan konferansa iştiraklerinin temini talep etmişti.

Bu konferansın çok fevkalade olan karakteri ile, içtima müddetinin - sirkülerimizde izah ettiğimiz sebeplerden dolayı - çok mahdut oluşu, toplanmanın muvaffakiyetinden şüphe uyandırmıştı. Ancak, yirmi bir milli cemiyet, kendilerinden vaki olan talebi, muvafekat cevabı ile karşıladılar. Bir çok başkaları, Cenevre'ye murahhas göndermek hususundahi imkânsızlıkları teessüfle beyan ederek içtimaı temamlile tasvip ve takdir ettiklerini bildirdiler. Son dakikada zuhur eden maniler, gelecekleri haber verilmiş olan bir çok delegeleri ahkoydu. Fakat netice olarak, konferans, 16 tanınmış ihtisas ve otorite sahibini bir araya getirmek suretiyle 5 - 1 birinci kânu zarfında tam bir muvaffakiyetle içtima etti.

Müzakerelere şu zevat iştirak ettiler :

Profesör doktör Walter Simons, nazır, sabık âli mahkeme reisi; Liva ceneral Streccius (Alman salibiahmeri).

M. Gordon L. Berry, salibiahmer cemiyetleri liği umumî kâtibi (Amerika salibiahmeri ve salibiahmer cemiyetleri liği).

M. Baurice Bourquin, Brüksel üniversitesi ile Cenevre beynelmilel yüksek etüdler enstitüsünde profesör (Belçika salibiahmeri)

Liva ceneral Sir George Magdanogh, G. B. E., K. C. B. ile K. C. M. G. basrister - at - Law (Beritanya ve Hindistan salibiahmerleri).

M. Antonio José Restrepo, orta elçi ve Kolombiyanın Cemiyeti Akvam nezdinde daimî murahhası (Kolombiya salibiahmeri).

Profesör M. André Mayer, Kollej de Frans'tan; Profesör M. Marcel Sibert (Fransız salibiahmeri).

M. Raphaël, orta elçi, Yunanistanın Cemiyeti Akvam nezdinde daimî murahhası; M. Alexandre Contoumas, Yunan daimî delegasyonunun baş kâtibi (Yunan salibiahmeri).

M. Martinez de Alva, Meksikanın Cemiyeti Akvam nezdinde daimî murahhası (Meksika salibiahmeri).

M. Doude vou Troostvijk, Felemenk'in Bern orta elçisi, (Felemenk salibiahmeri).

M. Dr. A. M. Ferraz de Andrade, Portekizin Cemiyeti Akvam nezdindeki kançlaryası şefi (Portekiz salibiahmeri).

M. Constantin Antoniadu, orta elçi, Romanyanın Cemiyeti Akvam nezdinde daimî mümessili (Romanya salibiahmeri).

M. Paul Dinichert, orta elçi, Bern, federal siyasi departman hariciye şubesi şefi; Miralay Dr. jurist A. Zulblin, Zurih'ten (İsviçre salibiahmeri).

Mazeret dermeyen edenler :

Ây andan M. Vittori Scialoja, nazır (İtalyan salibiahmeri).

M. Yamano Mchi, hariçte Japon salibiahmeri delegesi (Japon salibiahmeri).

M. François Sokal, orta elçi ve fevkalâde murahhas, Lehistanın Cemiyeti Akvam nezdinde daimî mümessili; M. Simon Rundstein, Varşova istinaf mahkemesinde avukat, hariciye nezareti hukuk müşaviri (Lehistan salibiahmeri).

M. A. Hammarskjöld, orta elçi ve fevkalâde murahhas, beynelmilel daimî adalet divanı evrak müdürü (İsveç, Danimarka, Finlandiya ve Norveç salibiahmerleri).

Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri birliği Hilâl ve salibiahmer alyansı.

Cemiyeti Akvam da lütfen kendini temsil ettirmiş ve umumî kâtipliğin juridik şubei azasından Dr. Paul Barandan'ı delege tayin etmiştir.

Beynelmilel salibiahmer komitesini, Reis M. Marx Hubër, Georges Werner, Lusien Cramer, Paul Des Gouttes temsil etmişlerdir.

Beynelmilel komite reisinden, konferans reisliğini der'uhte etmesi rica olunmuştur. Profesör M. André Mayer ile M. W. Simons reis vekili tayin edilmişlerdir.

Konferans, müzakerelerin cereyan tarzı hakkında beynelmilel salibiahmer komitesinin yaptığı teklifleri kabul etmiştir. Sonra, şu meseleler gözden geçirildi :

- 1) Meriyette bulunan beynelmilel itilâfın arzettiği teminat;
- 2) Bombardumanların tahdidi veya men'i;
- 3) Hava harbinin umumî ilgası;
- 4) Ahitşikenliğin tebeyyün ettirilmesi; ihtiyatı tedbirler; kontrol tedbirleri; müeyyideler.

Müzakereler, fennin, yıkıcı vasıtalarla temin ettiği geniş imkânları, geçmiş muharebelerin dehşetini, olacak muharebelerin haşyetini, mevcut itilâfların, muhtelif bakımlardan kifayetsizliğini ve aldatıcı bir emniyet zevahiri vücade getirmenin tehlikesini meydana çıkardı.

Konferans, size arz etmekle şereflendiğimiz vesikalarla muttali' olduğu hususları hulâsa etmiştir. Onun raporu bir bakıma ifade olunan efkârın sentezidir, tahrir ve tanzim edilen şekli - hemen bir istisna ile 1) - umumî tasvibe mazhar olmuştur.

Juristler tarafından tahrir ve tanzim edilmiş olan bu rapor, netice olarak, *harbe müracaat yerinc beynelmilel müşkülâtın sulhperverane nizamatı usullerinin ikamesi zaruretinin ilân etmektedir. (*)*

(1) Meksika sâlibiahmeri delegesi, raporun birinci faslında tespit olunân prensiplerde mutabıktır.

(*) 1. — Bir tarafta muharip devletlerin müsellâh kuvvetleri ile diğer tarafta sivil ahali arasında bir fark vardır.

2. — Bu fark esaslî bir farktır; zira bu fark artık kabul edilmediği takdirde, harp, gayri mahsus bir intikal ile bir tenkil harbî haline inkılâp edecektir.

3. — Muhasamanın cereyanı esnasında, mücadele vesaitinin ihzarına ve muhafazasında az veya çok sıkı bir teşriki mesâiye davet edilmiş olan sivil ahali, sivil ahali karakterini muhafaza eder.

Meksika salibiahmer delegesi, zikrolunan üç prensipten, mantıkan ve bukukan neşet eden bütün neticeleri de kabul eder; Fakat buna mukabil sivil abalının himayesini ve hatta

Bununla beraber, daima mümkün olan bir harp ihtimalini nazarı mülâhazaya alarak, rapor, harp iktidarının mudren nazariyeleri tarafından zebun edilmiş olan sivil ahalinin tam muharebe, entegral muharebe, hakkındaki vukuf ve malumatını temin ve muhafaza etmeyi hedef olarak kabul etmektedir.

Rapor, başlıca sivil ahaliyi dehşete vermek maksadıyla kullanılan bütün silahları, umumî beyneddüvel hukuk namına takbih ediyor.

Komisyon, bu esas prensipleri kayıt ettikten sonra ameli hal yollarını mülâhaza ve mutalaa etmekte, nazarı itibara alınmaya değer bir çok mühim telkin ve teklifler formüle eylemektedir.

o, tayyareden bombarduman etmeyi men etmenin hukukan mümkün olduğunu tasdik ediyor.

Komisyon, bütün zehirleyici ve bakteriyolojik silahların kullanılmasını men eden 1925 Cenevre protokolunun olgunlaştırılmasını ve bütün devletler tarafından tasdik edilmesini talep etmektedir.

Zehirleyici maddeler istoklarının kontrolunu teklif ediyor.

Mevcut itilaflara mugayir hareketler vukuunda, bu tecavüzün, efkârı umumiyeye bildirmeyi salahiyyettar bitaraf bir organ tarafından tebyinini pek ziyade iltizam eylemektedir.

Beynelmilel Salibiahmer komitesi, yukardaki raporu millî Salibiahmer cemiyetlerine tebliğ ederken, kendini vazifesini yapmış telakki etmiyor ; son üç

hayatını, sırf askerî veya siyasi mahiyette mülâhazalara tabi tutmak hususunda raporun ihtiva ettiği bütün fikirleri reddeyleyler.

Delego, meselenin gerçekten memnuniyetbahş tek hal çaresi olarak harbin ilgasını kabul edeş; fakat, bu arada harbin, bugünkü vakiada, hava, kimya harpleri ile baktariyolojik harbin bütün vasıta ve usullerinin tahdidi cihetine gidilmesi lâzımgeldiğine kanidir.

Binaenaleyh, tayini tecrübe edilmek icabeden muharebe mintakası haricinde, herhangi neviden olursa olsun bombardumanların meşruiyeti kabul edilemez.

Meksika salibiahmer delegesi o fikirdedir ki, yalnız sivil ahaliye halihazırda bahşolunan himaye daha müessir hale gelemes; başka himayeci tedbirler vazetmek mümkündür; hatta lâzımdır.

Meksika salibiahmer delegesi o fikirdedir ki, tam tahdide karşı duran zorlukların tebyini keyfiyeti, hiç bir zaman, hükümetler ve erkânı harbiyeler kabul etmeğe mütemayil olmasalar bile, hükümetlere ve efkârı umumiyeye yeni uygun tedbirler alınmasını tavsiye etmiye mani olmayacaktır.

Cenevre, 8 Birinci kânun 1931

İmza : *Martínez de Alva*

beynelmilel Salibiahmer konferansının, tevdi ettiği mandaları ifaya bütün ve-saitiyle devam edecektir. Kararlarını arz etmeyi, ileride akt olunan bir konfe-ransa saklamaktadır.

Kendilerine tebliğ etmekle şereflendiği raporu etüd etmelerini ve bu hu-susta kendisine telkin edilebilecek mutalaalarını bildirmelerini millî cemiyetle-rin merkez komitelerinden rica ederiz.

Beynelmilel Salibiahmer komitesi, millî cemiyetlerin, bu mevzu üzerindeki fikirlerini bilmeye büyük bir kıymet atf etmektedir.

Beynelmilel komite, bundan başka, millî cemiyetlerin merkez komitele-rinden, bu rapora hükûmetlerinin dikkatlerini celp eylemelerini ve onu am-menin ıttılana vaz etmek lâzım gelüp gelmediğinin, lâzımsa bunun ne suretle yapılması icap ettiğinin tetkikini rica eder.

Mümtaz hürmetlerimizin teminatını lütf edüp kabul buyurunuz, Hanımlar, Beyler .

Beynelmilel Salibiahmer komitesi namına

Max Huber

Reis

SİVİL AHALİNİN, HAVA KİMYA HARBİ TEHLİKELERİNE KARŞI JÜRİDİK HİMAYESİ BEYNELMİLEL EKİSPER KO- MİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ RAPOR

Cenevre, 1-5 birinci kânun 1931

I .

Ekisperler komisyonu, muharip devletlerin müsellaah kuvvetleriyle sivil ahali arasında vücudu beynelmilel hukuk ve bilhassa lâhi konvansiyonn tarafından kabul edilmiş olan farki kararlarında esas olarak almıştır.

Ekisperler bu farkın, gayet mühim olduğu mutalaasındadırlar; zira bu fark artık kabul edilmediği takdirbe, harp, gayri mahsus bir ıntikal ile, bir tenkil harbi haline inkılâp edecektir.

Harbin sınaî ve teknik karakteri, sivil ahalinin, muhasamanın cereyanı es-nasında, artık modren bir harbin onlarsız yapılamıyacağı muharebe vesaitini ihzar ve muhafaza işinde teşriki mesaiye sevk eylemektedir; bazı sanayiî işci-leriyle nakliyat işlerinin asker olmıyan memurları harbin sevk ve idaresi için

elzem olan bir personel halini almaktadır. Her halde bu personel, komisyonun nazarında, sivil ahali karakterini mnhafaza eder.

Bu suretle tarif olunan sivil ahali, hali hazırda meriyette bulunan beynelmilel konvansiyonlar tarafından kâfi derecede teminat altına alınmışlardır? komisyon bunu zan etmiyor. Filvaki :

1. — *Kimya harbine dair* : 17 haziran 1925 cinevre protokolu, bir çok diplomatik hüccetleri itmam ederek, toksik ve bakteriyoljik silâhların kullanılması umumî surette meneder. Bu juridik teminat, bizzat müsallah kuvvetlere de tatbik olunduğu için sivil ahaliye a fortiori tatbik olunur. Şüphesiz, diplomatik vesaitin kimya harbine temas eden mülâhazaları gösteriyor ki, kimya harbi, ittifakla merduddur. Fakat 1925 protokoluna bütün devletlerin iştirak etmemiş olması keyfiyeti ve fazla olarak tasdik ve kabul edenlerden bir çoğunun, vesikanın mahiyet ve şumulünü zafe düşüren ihtirazî kayıtlar dermiyan etmiş olmaları, bu konvansiyonun bütün ahvalde kabili tatbik olmadığı korkusunu vermektedir. Bu memnuiyetin müessirliği, bütün devletler tarafından ve ihtirazî kayıtsız kabul edilmedikçe jüridik noktai nazardan ikmal edilmiş olmayacaktır.

Diğer taraftan, bu memnuiyete riayet eden bütün devletlere karşı kimyevi vasıtaları kullanmayı menedecek akitlerin yapacakları bir akitle inkâr edilemez bir terakkî tahakkuk ettirilebilecektir.

2. — *Hava harbine dair* : Komisyon tebyin etmiştir ki, dünya harbinden evvel tespit edilmiş olan 1899, 1907 Lâhi konvansiyonları, harp esnasında tayyareciliğin rolünü ve ehemmiyetini nazarı dikkate almamıştır; hükümlerindeki kifayetsizlik bundandır.

II

Yukarıda kaydolunan vaziyetten anlaşılıyor ki, hava bombardumanı, beynelmilel konvansiyonlarce kâfi derecede kat'î bir nizama tabi tutulmamıştır. Fakat, her türlü ahvalde, komisyon tebyin ediyor ki umumî beynelmilel hukuk, sivil ahaliyi tethiş maksadı mahsusunu güden bütün diğer silâhlar gibi bombardumanları yapmayı da red ve takbih etmektedir.

III

Bir devlet arazisini bombarduman etmenin askeri hedeflerden başka bir şey hedefi olmamalıdır. Askeri hedef tabirinden, insan ve madde, ordu anlaşılmalıdır. Fakat, münakalât yollarının, nakliye vasıtalarının ve bazı fabri-

kaların da hedef telkî olunacağı düşünülebilir. Komisyon nazarı dikkate arzeder ki, bu takdirde, mevzubahs askerî hedefler olan şeyler ve maddelerdir, sivil ahali değil.

Askerî objektifler olan bu maddelerin bir listesi tespit olunabilüp olunamayacağını bilmek meselesi tetkik olunmuştur. Bu müzakere göstermiştir ki, böyle bir sayış, delegelerin büyük bir kısmı için aşılamaz görünen zorluklara maruz bulunmaktadır.

Bombardmanı askerî hedeflere hasretmekle de sivil ahali çok defa büyük bir tehlikeye duçar edilmiş olur. Kıt'aların toplandığı yerler, istasyonlar, demir yollar, fabrikalar, en çok ikametgâhların civarında, hatta büyük nüfus toplanmalarının içinde yayılmış bulunmaktadır. Mermilerin dağılışı ve obuslerle bombaların gittikçe büyümekte olan tesir daireleri, askerî objektiflerin civarında bulunan ahalinin zarar görmesi korkusunu veriyor.

Askerî hedeflere karşı yapılacak bir taarruzda sivil ahalinin muhafaza ve himaye altında bulundurulması için şu şekillerde sığınma mntakaları vücade getirilmesi düşünüldü :

1) *Sığınma kampları* : Bunlar, askerî harekât mntakası dahilinde kurulabileceklerdir; ve hususî bir amblemle gece de gündüz de düşmana tanıtacaktır. Fakat hareket mntakası gayri sabit olabilir ve bu takdirde sığınanların emniyeti zail olmuş olur. Diğer taraftan bu sığınma kamplarının sui istimal edilmiyeceğini temin etmek güçtür.

2. Bir memleket arazisinin *Sığınma mntakası* haline konacak kısmının bombarduman edilmesinin men'i teklif edilmiştir. Fakat bu mntıkanın tayin ve tahdidi, dolayısıyla askerî objektifleri işaret edecektir; ayrıca bu mntıkanın kullanışında yapılacak sui istimal büyük bir tehlike teşkil edecektir. Bundan başka, bu hal tarzı, ahalinin, fabrikaların, demir yolların naklini tazammun eder ki, bu, güç tahakkuk ettirilebilir. Binaen aleyh, muafiyeti temin edici mnt'alar tayin ve tahtiti mümkün görülmüyor.

IV

Askerî harekât mntakası tesmiye olunan yerlerin haricinde bütün hava bombardımanlarının, yasak edilmesi teklif olunmuştur. Bu mntıkaların tayin ve tahdidi fevkalâde güçtür. Diğer taraftan, askerî harekât mntıkasını bombardıman etmek hakkını haiz olan bir muharibin, bu mntıka haricindeki aynı derecede mühim askerî hedeflere zarar vermekten vaz geçmesi şüphelidir.

V

Ticaret gemilerinin hususî vaziyetine ait hususa; gelince, komsiyon o mütalaadadırki, 6 Şubat 1922 tarihli Vaşington mukavelesinin harp zamanında bitarafların ve muharip olmyanların hayatının himayesine mütedair olan birinci maddesi ile 22 Nisan 1930 Tarihli Londrada muahedesinin bahriye silâhlarının tahdidine ve azaltılmasına dair olan 22 inci maddesinin hava kuvvetlerine teşmil muvafık olur. Bu hükümlerin, gerek deniz üstü, gerek deniz altı gemilerine tahmil ettiği mecburiyetler, bu kıyas dahilinde hava cihazlarına tahmil edilmiş olmak lazımdır.

VI

Hava bombardımanlarının kısmî tahditten doğan müşkülât, bütün hava bombardımanlarının menini ihtiva eden daha umumî bir hal sureti tasavvuruna yol açmıştır.

Bu fikirler arasında, bombardıman tayyarelerinin inşasının men'i düşünülmüştür. Fakat bu memnuiyet gayri ameli görülmüştür; zira askeri ve sivil bütün tayyareler bombardıman tayyaresi haline kalbolunabilir.

Diğer taraftan, bombardıman tayyareleri istimalinin men'i teklif olunmuştur. Bu memnuiyet jüridik noktasından mümkündür. Fakat, komisyon gizlemiyorki, müessir bir silâhı istihdaf eden böyle bir memnuiyet ehemmiyetli mukavemetlerle karşılaşacaktır. Askerî maksatlar için hava cihazlarının istimalini tamamen men ve ilgası umumiyetle güç olacaktır.

VII

Komisyon bundan sonra, evvelki paragraflarda kaydolunan beynelmilel hukuk nizamına karşı ileride vukuu muhtemel riayetsizlik meselesini, bunun önüne geçmek, tebyin etmek veya tenkil etmek nasıl mümkün olacağını tetkik etmiştir.

Komisyon o fikirdedir ki, kimya harbine müteallik hususatında, bir mukavele ile her memlekette, zehirleyici maddeler veya zehirleyici madde haline ifrağı kolaylıkla mümkün müstahselât istoklarının, yalnız sanayi ihtiyacı ile tahdidi faydasız olmayacaktır. Bu istokların ehemmiyeti, mukaveleye iştirak eden bütün devletlerin itlana arz olunmak lazımdır. Bu istoklar, beynelmilel bir kontrol altına konmak icap eder

Komisyon, zehirleyici maddelerle tecavüz bilhassa yetiştirilmiş asker kıtaları teşkilâtının daha sulh zamanından itibaren men edilmesi lâzım geldiği mütaleasındadır.

Bu raporda zikrolunan beynelmilel hukuk nizamına karşı vukubulacak aht şikenlikler, bitaraf bir organ tarafındau derhal bir anket açılmasına bais olabilmelidir; bunun sulh zamanından itibaren düşünülmesi faydalı olacaktır. Bu organın müdahalesi, yalnız ittihamların esaslı oluşunu tebyinden ve bu tebyin ettiği hususların umumî itlaa arzdan ibaret olmamalı, vaziyeti vahimleştirebilecek tedbirlere müracaata mani olacak mahiyette de olmalıdır.

Bir mukavelenin arada zuhur edebilecek müeyyedeler meselesi ile jüridik yapısı komisiyon tarafından rezerve edilmiştir.

*
* *

Harbin sivil ahaliyi maruz bıraktığı tehlikeleri azaltmak için teklif edilmiş olan hususlar tetkik olununca, tebeyyün eder ki, ne zaman bir harp aletinin etüdünü ve ya imalini menetmeğe kalkışılmışsa, mühim zorluklara düşer olmuştur; çünkü aynı aletler, sulh zamanında başka, harp zamanında başka şeyler için kullanılabilir. Teknik terakkilerin, bu müşkülâtı hafifletmediği, bilakis arttırdığı bir hakikattir. Bu yüzden, mantıki bir netice olarak, bu silâhların veya aletlerin harp zamanında kullanılmasının tamamen men'ini talep etmek cihetine gidilmiş olur. Şüphesizdir ki bu memnuiyet çok şayanı arzudur.

Böyle bir memnuiyet mukavelesinin çok vahim bir muhataraya maruz bulunduğunu gizlememek lâzımdır. Sulh zamanında istifade olunan aletlerin veya maddelerin harp silâhı haline kalbinin mümkün ve kolay oluşu, gösteriyor ki, hakikatta bu aletler veya maddeler, daima elde mevcuttur. Bu şerait içinde mukavele nakzolunur veya gelecek bir harpte hukukan gayri kabil tatbik bir hale gelirse, sivil ahaliyi bekliyen tehlike sarıh bir hal alacaktır.

Bu mülâhazalar, tabii olarak, beynelmilel müşkülâtın sulhperverane nizamata tevfiken hal yoluna gitmeyi yerine ikame etmek sureti ile harbe müracaatı ortadan kaldırmak bütün gayretleri sarf etmenin gayet zaruri olduğunu ve bunun her gün daha zaruri bir şekil alacağını düşünmeyi intaç eder.

Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi

Havacılık ve kimya sanayiinin «gayri askerileştirilmesi» ve hava tehlikesi

Hadiselerin sevkine tabi olmak her zamandan ziyade lâzımdır : Bunlar kim-
senin tacahul edemiyeceği bir hal almış bulunuyor.

Bunları tekrardan yorulmamak iktiza idiyor, biz bu tekrardan hali kal-
mayacağız.

Mikdar formülleri ve kemiyet nosyonu ile mücehhez bulunan kimya sanayii
insanlık için bir nimet teşkil ettiği snlh dairesinden çıkalı beri, sivil ahali için
en müthiş tehlike halini almıştır.

Havacılık sanayii de, harbe ait bir cehdin ifadesi olarak telakki olunalı
beri dârin endişelere mevzu teşkil ediyor. Medeniyetin ve refahın takdire şayan
bir amili olan tayyare, ateş, iştiâl edici madde ve zehirleyici gaz taşıyalı beri,
sivil ahaliyi dehşete vermek için en zorlu müessirliği haiz bir öldürücü alet
olarak görünüyor.

Böylelikle ilim ve fen insanların marifet derecesine göre eyiliğe veya fena-
lığa hizmet etmektedir.

Biz bnrada, teknik noktai nazardan, fennin ve sanayiin bu iki taraflı karak-
terini nazarı itibara almaya kalkışmayacağız. Bu bir çok defa etüd edilmiştir;
ahiren, sulh zamanında kullanılan aletlerin yahud madelerin harp silahları
haline kalbindeki gülünç kolaylık, sivil ahalinin jüridik himayesi meselesini
etüd etmek üzere beynelmilel Salibiahmer komitesi tarafından toplanılmış olan
beynelmilel ekisperler komisyonunun dikkatini celp etmişti.

Kimya harbinin ilgası meselesini hal ve tesviyeye matuf gayretlerin maruz

kaldığı zorlukları doğuran hem ilmi, hem iktisadi, hem beynelmilel vaziyetin müstesna mhiyeti etrafında yazdığımız yazıları uzun uzadıya tekrara hacet yotur (1). Hadiselerin sade bir tahlilini yaparak etüd etmek suretiyle mesele- nin bir başka cephesini bugün tetkik etmek istiyoruz.

Kimya sanayiiyle havacılık sanayiinin birlikte yaptıkları hava silahı, denebilirki zenginin silâhıdır. Vakide, bu silahları, ancak maden membaları bol olan, kimya ve makine sanayii müttekâmül bir halde bulunan ve bunları as- keri gayeler için sūratle adapete etmek kolaylıklarına malik olan memleketler sahip olabilirler.

Fazla olarak esliha ve mühimmat ticareti itibarı ile, o, kudretli mali men- baları ve daima açık silâh ithalât yolları olan milletlerin silâhıdır.

Öyle görünüyor ki bu bapta niza ve prensip ihtilâfı yoktur.

Bir memleketin harbe hazırlık vaziyeti, her şeyden evvel, o memleketin harp aletle- ri istihsalindeki imkânları ile yani o aletlerin yapıldığı ilk maddelere, o aletlerin imal edil- diği fabrikalara, onların istihsâl edildiği, tecrübe edildiği, mükemmelleştirildiği laboratuvar- lara malikiyeti ile mütenasiptir. Harp zamanında kullanılan alet yalnız topla tüfek de ğil- dir; sayılamaz derecede muhtelif aletler vardır ki, orduların kudretini muhafaza eder ve artırır. Silahlardan başka bir şeye malik olmıyan bir ordu, eğer seri ve tam bir nakliyata, toplanmayı temin edecek vasıtalarla, mükemmel istihsâl vasıtalarına -hasılı- harp esnasında imha edilmiş olanların yerlerine ikame edecek miktarda bol alât ve edevata malik bulun- mıyorsa, gayri kadir bir halde bulunmuş olur (2).

Sırf müsibetli ve müessir bir misal zikretmiş olmak için ve hiç bir veçhile acı veren münakaşalar açmak istemeksizin kaydedelim ki 1915 Haziranından 1918 ikinci Teşrinine kadar, 11.200 ton phosgène, 15.600 ton, chloraformiate de méthyletrichloré 1917 martından 1918 ikinci Teşrinine kadar 4.100 ton Arsines, 1917 Ağustosundan 1918 birinci Teşrinine kadar da 9.000 ton Ypérite vesaire imaline imkân veren şeyin Alman kimya sanayiindeki mühim inkişaf olduğunu unutayamız (3).

Bundan başka, bilhassa, Fransız sanayiinin de cehdi de, mühimdir:

Fransız fabrikaları, taarruz için, Mart 1918 den ikinci Teşrin 1918 tarihi- ne kadar, her ay artmak üzere Mart 1918 de 241 kilogram Eylülde 342.082

(1) Revue Internationale'in mayıs 1330, sayfe 340 a bakınız!

(2) Parlamentolar birliği tarafından organize edilmiş olan «yeni bir harbin karakteri ne olacaktır?» anketine bakınız! Paris, Delegreve, 1932.

(3) Revue générale des sciences, XXI cilt, 1920, Daniel Florentin, «La Guerre de gaz» sayfa 243.

kg. birinci Teşrinde 507.021 kg. ikinci Teşrin 1918 de 11 gün 204.091 kg. ki cem'an 1.968.474 kg. Ypérite istihsal etmiştir.

Yine bu fabrikalar, himaye için, 1915 Nisanından 1918 ikinci teşrinine kadar 4.500.000 P 2. P. tampon, 1.000.000 T maskesi, 6.800.000 T. N. Maskesi, 39.300.000 M2 maskesi, 5.300.000 A. R. S. cihazı ve 700.000 Tissot eiha-zı imal eylemiştir.

Obus doldurma atelyeleri, 1 Temmuz 1915 ten 11 ikinci Teşrin 1918 e kadar 13.000.000 75 lik obus; 155 lik ve 105 lik 4 milyon obus ve bomba, 1.100.000 dane acroléine dolu boğucu humbara temin etmiştir. 1918 Nisanından ikinci teşrinine kadar «gaz moutarde» li aşağı yukarı 2.500.000 obus imal edilmiştir. 1 Temmuz 1915 den 1918 ikinci Teşrinine kadar her türlü gazı havi 17 millon obus yapılmıştır ki bu miktarda gaz tabakası neşredenler dahil değildir. Halbuki bu devre esnasında, her ay, asgari 300 ton gaz istihlak eden elli emisyon dan az emisyon olmamıştır.

1917 ve 1918 de klor ve diğer zehirli gazlerin Fransadaki istihsalatı 50.000 tondan fazla, İngilterenininki aşağı yukarı yine o kadar tahmin olunabilir. Almanlarınki ise bu miktarın iki misline balığ olmuştur.

Fransa müttefiklerine yardıma mecbur oldu; Belçikaya, 190.000 obus Anieka müttehit devletlerine 940.000, Yunanistana 12.000, İtalyaya 90.000, Portekize 45.000, Rusyaya 42.000, Romanyaya 50.000 muhtelif gazlı obus verdi ki cem'an 1.339.000 obus eder. 6.000 tonu phosgène olmak üzere 7.000 ton boğucu gaz İngiltereye, 150 ton müttehidi Amerika devletlerine, 850 ton İtalyaya vermiştir (1).

Havacılık sanayii de, hadisatın tazyiki ile sür'atle tekâmül etti ve kıymeti inkâr edilemeyecek cehitler ibraz eyledi.

2 Ağustos 1914 te, Almanya, (6) şar tayyarelik 34 harp filotillası, dörder tayyareli 7 takviye filotillası ve 5 yardımcı filotilla ile harbe girdi.

1917 Nihayetinde, Amerikan diye anılan inşaat programı ile, Müttehit Amerika devletleri, 2.000 tayyare ile 2.500 tayyare motoru temin etmiş, mütareke anında 16 ihtiyat filotilla ile 306 filotilla cepheye mevcut bulunmuştu.

Almanya sanayii, bütün harp seneleri zarfında, 47.637 tayyare yaptığı gibi yine aynı müddet zarfında, Fransa 67.682, İngiltere 50.000, Müttehidi Amerika devletleri 11.200 tayyare yapmıştır. (2)

(1) La France militaire Numara 13938. 8 Ağustos 1931 — Paris, 124 bd Saint-Germain

(2) Le Forze Armate, 22. XI. 1931. «harp esnasında Alman tayyareciliginin inkişafı».

Hatırlatmakta olduğumuz vakalar manidardır; tesadüfi olmıyan bir tetabık ahval ile, kimya ve havacılık sanayiinin birlikte inkişafı, aynı tahribci maksatlarla vukubulmaktadır.

Halbuki akibetleri ağır bir ihtimal olmak üzere yıkıcı teknik olarak 1914 ten 1918 e kadar gördüklerimiz, yeni bir harp halinde göreceğimiz yanında hiç bir şey değildir. On senedenberi, tayyarecilik, kimya; gaz, Radiogoniometrie, bütün bunlar dev adımları ile ilerlemiştir; 1918 denberi, teslihat ve muharebe usullerinde esaslı değişmeler olmuştur.

Bundan şu çıkıyor ki, yeni bir harbin karakteri, daha başlangıçta, son muharebenin bitim anındaki karakterine yaklaşacaktır; fakat bütün silâhlar çok daha büyük bir kıymet ve ehemmiyeti haiz bulunacaktır. Endahtlar daha uzaklara erişecek, tayyareler daha yükseğe çıkacak, faaliyet sahası daha mühim olacak, yürüyüş merhaleleri daha kuvvetli, muhimmanın vücutte getirdiği tesir gibi sür'at artmış, harp kimyası gibi istihbarat servisi daha olgunlaşmış olacak 1)

. . . . İleride olacak bir harbin muharebe vasıtaları arasında, kimya harbi, dünya harbi esnasında vaki olandan çok daha büyük bir rol oynayacaktır. Meger ki bu günden itibaren yeni bir harbe kadar kimya harbi vasıtalarının, bir nihai vaziyeti intaç edecek kadar mühlik olmadığı meydana çıkmış olsun.

Bunun böyle olması mümkündür. Bu takdirde, kimyar harbi yerini bomba harbine terkedecektir. Bir zamanlar mermi ile himayeci zırh arasında görülen sür'at yarışı, şu bizim zamanımızda gazla maske arasında mevcuttur. O zaman zafer daima mermide kalıyordu; gaz içinde bu böyle olacaktır.

Her halde, harp maksatları uğrunda kullanılan bütün insan faaliyetleri gibi, fenni, ileride olacak bir muharebenin silâhları arasında saymak lâzımdır. Bir muharebeyi sevk ve idare için fenden istifade edilmesi abes değildir; bilâkis bu, medenî milletler arasında vukua gelen bir muharebede tabiidir. Halihazırda kimya silâhı, endaht silâhının tıpkısıdır ve bu vaziyet devam ettikçe, kabul etmek lâzımdır ki, her iki silâh ta ileride olacak bir muharebede kullanılacaktır. İleride olacak bir muharebede sevkulceyşi gaye, yalnız ordu, yahut düşman memleketin ahalisi, yahut o memleketin maddi ve manevi kudretinin merkezi olmayacaktır; her şey hücumu maruz kalacaktır.

. . . . Bu sebeptendir ki, propaganda, kimya silâhları ile endaht silâhları gibi, bir harp silâhıdır.

(1) Parlomentalar ittihadı tarafından açılan anket: Yeni bir harbin karakteri ne olacaktır?— Paris, Delegrav, 1932. In-8 (245X163), sahife 28.— Revue Internationale, birinci kânun 1931, sahife 1086.

. . . . Son harbin karakteristiğini teşkil eden cephe, merhale ve cephe gerisi farkları, ileride ortadan zail olacaktır. Fakat bütün milleti ihtiva eden bu cephenin morali, en mühim nokta değilse, harp kuvveti heyeti mecmuasının mühim âmillerinden biridir.

. . . . Modern muharebenin de, cihan harbinin materyal muharebelerinden büsbütün başka bir görünüşü olacaktır. O, esas olarak karada ve havada ifrat derecede müteharrikliğe malik olacaktır.

. . . . Ceneral, piyade askerinin günde yirmi kilometre ilerlemesini, tayyarenin saatte 200 kilometresi ile, yahut Autochenille'lerin günde yüz kilometresini, hava filolarının faaliyet sahalarının 600 kilometresi ile telif mecbur olacaktır.

Alman ceneralı Von Metzsch'in bu mutalaaları nihayetsiz derecede endişe vericidir,

Binaenaleyh, havada olduğu gibi yerdede, makine muharebesi, lâboratavar muharebesi, materyal muharebesi olacaktır. Kimya silâhı ve hava bombarduman silâhı : Zenginin silâhı ve tecavüz silâhı.

Ve bunlara karşı, mevcut müdafaa aktif teknik vasıtalarında kifayetsizlik. Bu mülâhazalar, vaziyete hakim gibi görünüyor.

Diğer taraftan, faideli gördüğümüz anlar da, passif müdafaa vasıtalarının sivil ahaliye temin etmeye mecbur gibi görüldüğü emniyet vaziyeti üzerinde ekisperler konferansının kabul ettiği kararlarla tamamen mutabık olarak, ihtirazî kayıtlarımızı çok defa zikrettik 2).

Ahvali Hakiki vaziyetiyle böylece tezahür ettirerek zikr ettiğimiz bütün unsurları nazarı itibara alarak, askerî veya sivil, kimya ve havacılık sanayiinin artık sivil ahali için korku ve endişe veren bir tehlike teşkiline muktedir bir mahiyet arz ettiğini burada söylemek pek mubalegalı olmaz. İlmin ve tekniğin harbe ettiği bu müzaheret ve yardımdan daha paradoksal bir şey olamaz. O müzaheret ve yardımın vahametini gizlememek lâzımdır.

Fazla olarak, endişe her gün daha ziyade artmaktadır. Bu bir çok senelerden beri, kimya ile havacılığın, sulhu ve faydalı rolü içinde hudutlandırmak için sarf edilen gayretleri izah eder.

(2) Revue Internationale, birinci kânun 1931, sahife 110^.

Havacılığın «gayri askerileştirilmesi», bir çok etüdlere mevzu teşkil etmiş ve bazı projeler alaka uyandırmıştır. Bunun kıymetini takdir yolunda mütalaalar zikr etmek bize ait değildir; Fakat, umumî bir alaka içinde, ondan neş'et eden dersleri meydana çıkarmak bize memnu değildir.

Bu mesele ile alakadar olanlar, bir bir fıransız grobunun, doktrin ve aksiyon mecmuası olan Politique (1) mecmuasının 15 ikinci teşrin 1931 numaralı nushasında, hava umumî nakliye servisinin beynelmilleştirilmesine dair olan ve siyasi hiç bir maksad gütmeyen o kadar mufassal etüdi muhakkak merakla okuyacaklardır.

Çok ileri götürülen bu etüde, beş itilaf projesini havi bir çok zeyiller merbuttur: Bunlardan ilk ikisi, bir tayyarecilik birliği ile beynelmilel bir hava nakliyat kumpanyası vücade getirmeye, üçüncüsü bombarduman tayyarelerinin ilgasına, dördüncüsü beynelmilel hava muavenet teşkilâtına ve saireye dairedir.

Grubun fikrine göre, bu proje, millî bombarduman tayyarecilığının ilgasına ve silahların tahdidini mümkün kılan bir esas temin etmeğe imkân vermek lâzımdır. bu minasibetle, burada yersiz olarak bulunacak olan jeridik ve teknik iddialara bağlanmak ihtiyatkârlık olacaktır. Fakat, ne olursa olsun, bu etüd ehemmiyetini muhafaza etmektedir. O, havacılık sanayiinin ve tayyareciliğin «gayri askerileştirilmesi» meselesinin muhtelif cephelerinden birini izah ediyor; kolay olmyan şeyin muaddallığını tahlil eyliyor.

*
* *

Kimya sanayiinin «gayri askerileştirilmesi», bilhassa hazırlanmış bütün projelere hakim olan ve düşünülüp bulunmuş bütün metodlara hükm eden müstahselâtın iki taraflı kullanışı yüzünden daha muaddal gibi görünüyor.

Bu mevzu etrafında, evvelce burada, profesör Vau Eyzinga (2) nın çok güzel etüdünü kaydetmiştik; ilâve edelim ki, ahiren her memlekette zehirli maddelerin, yahut kolaylıkla zehirli hale kalbi mümkün olan müstahselât istoklarının bir itilâf ile yalnız sınaî ihtiyaca göre tahdidi fikri tekrar öne sürülmüştür. Bu istokların ehemmiyetine gelince, beynelmilel bir kontrole tabi tutularak, konvansiyone iştirak eden bütün devletlerin ıtlâna vaz edilmesi lâzımdır (3).

Bu hasusta en yüksek otoritelerin eseri olmakla beraber jüristleri. bütün tezlerinde takip etmek mümkün değildir.

(1) Politique, revue de doctrin et d'action, No. 11, 15. X. 1931.— Paris, Editions Spes. In-8 (165X250), sayfa 961-979.

(2) Revue internationale, birinci teşrin, 1928, sayfa 946 - 952,

(3) Aynı mecmua, birinci kânun 1931, sayfa 1111.

Bununla beraber, etüdünün esas maksadı, beynelmilel mahiyette kontenjana tabi tutabilmek için kimya sanayiinin millileştirilmesi noktasında taplan maktadır.

İstokların kontroluna gelince, fikir, ilk bakımda takdire şayan ve mantıkî görünebilir. Bununla beraber, bazıları ciddi mahiyette olmak üzere, bazı ihtirazi kayıtları davet etmektedir. Bilhassa mamulâtın gizlenmesi, bunların bilerek parçalanması, kolaylıkla zehirli maddeler halinê kalbi mümkün olan mutavassıt mustahsilâtın, tadat ve beyanındaki zorlukları, nisbeten kısa bir müddet zarfında rasyonel bir fazla istihsal yapmaya muktedir bir büyük sanayi organizasyonunu ve burâda zikri yersiz olan diğer noktaları düşünüyörüz. Bilhassa alkol için kolay akla yatan mevzuu bahs kontrol, öyle görünüyorki, kimya sanayiinin devlet inhisarı altına alınması veya kimya sanayiinin millileştirilmesi, yani bir «sınai devlet» vücude getirilmesi suretinden başka türlü mevkii fiile konamayacaklardır. Bu malî vüs'atte ve bu iktisadî ehemmiyette bir ameliye, hiç şüphe yok, aşılabilir icra ve tatbik zorlukları arzedecektir.

Fakat öyle düşünüyörüz ki, beynelmilel sanayi anlaşmalarını teshil etmek muvafık olacaktır. Bu plân sayesinde, bü entegrasyon, yalnız istihsalin ve pazarların daha iyi organize edilmesini değil, askerî maksatlara göre tahvili mümkün olan istoklar üzerinde icabında müessir bir kontrol organize edilmesini de mümkün kılacaktır.

Bu anlaşmalar mevcuttur. Bunların rolü, milletler cemiyeti umumî kâtipliği tarafından 1930 birinci kânunda neşredilmiş bulunan ve beynelmilel sanayi itilâflarına dair 1927 beynelmilel iktisadî konfransın tavsiyelerini takip mahiyetinde olmak üzere iktisadî komite tarafından başlanmış olan işlerin kısmî neticeleri olan bir sıra monoğrafilerde evvelce tahlil edilmişti.

Böylelikle, havacılık sanayii için olduğu gibi kimya sanayii için de onların daha iyi « gayri askerileştirilme » lerini kolaylaştıracak olan kontrolün, beynelmilel sanayi veya ticarî anlaşmalarının beynelmilel kontrolünden başka bir şey olamayacağı neticesine varıyoruz.

Corrêze senatorı Mr. H. de Jouvenel ahiren şöyle yazıyordu 1):

« Havacılık sanayiinin, sulh zamanında inkişafı için elzem olan beynelmilelleştirilmesi, harp halinde, vaktile Léon Bousgeois tarafından öne sürülmüş olan beynelmilel ordunun ilk unsurunu vücude getirmeğe muktedir bir hava kuvvetini teşkile imkân verecektir. Bu, askerî tayyareciliğin ilgasına müncer olacak ve kimya harbının dehşetine karşı sivil ahali için yegâne teminat olacaktır.

1) Revue des vivants, no 12 birinci kânun 1931. - Paris, 14, condé sok. İn - 8 (155×253)
Heuri de jouvenel : «Les Cartels de la paix», sayfa 782.

Gelecek şubat silâhsızlanma konferansında Fransız programının birinci maddesi, *bombarduman tayyarelerinin ilgasından*, daha iyisini umarak ve daha iyi izah için kadınları ve çocukları gazlı hava hücumlarından kurtarmak ve sanayii beynelmileleştirerek, sulh zamanından itibaren askeri tayyarecilige tahsis ettiğimiz milyarlerden bir kısmını tasarruf etmekten ibaret olsun.. Biz, bir mucize olmadığı takdirde, bir tarakkî tahakkuk ettirebiliriz. Bundan başka, konfransı beynelmilel teşkilâtlara doğru tevcih etmiş olacağız.

İktisadî buhranın yardımıyla, milletleri, maliyelerinin, iktisadiyatlarının, siyasetlerinin mütesanit bir hale gelmesi lâzım geldiğine ve dünyanın emniyetsizliği tarafından her sene onlara tahmil olunan 110 milyar tahsisat yükünün azar azar, merhale merhale kurtulması kendi menfaatleri iktizasından olduğunu ikna etmeğe muvaffak olacağız.

Şu anda, bu izahları dermeyan etmek ve bombarduman tayyarecilığının ilgası teklifinin daha 1928 de XIII beynelmilel Salibiahmer konferansı esnasında, lâhide Alman Salibiahmeri tarafından öne sürüldüğünü hatırlatmak belki ehemmiyetten ari değildir 1).

Bu vakıa, ahvalden daha iyi bir istikbal meydana çıkartacağı için daha ziyade manalıdır.

Prof. L. Demolis

1) *Möglichkeit eines wirksamen Schutzes der Zivilbevölkerung gegen den chemischen Krieg und ähnliche Kriegsmassnahmen. Bericht des deutschen Roten Kreuzes für die XIII. Internationale Konferenz von Roten Kreuz im Haag 1928.*

Revue Internationale'e de bakınız! Şubat 1929, sayfa 151.

**TENBELLİĞİN SONU
DİLENCİLİKTİR**

Koiushiou hava müdafaası manevreleri vesilesi ile Japon Salibiahmerinin yardım işleri ⁽¹⁾

Şimali Kioushiou eyaletinde, 1931 Temmuzunda yapılan hava müdafaası manevreleri esnasında, Japon Salibiahmerinin Kukuoks Departımantal komitesi, gazla zehirlenmişlere yardım ekzersizleri yapan sıhhiye müfrezeleri gönderdi. İşte bu husustaki tafsilat:

Bu havalinin şehir ve köy belediyeleri, manevrelerin umumi planına ve kumandanlığın ışıkların söndürülmesine ve tehlike işaretlerine dair olarak ter-tip ve tanzim ettiği talimata tevfiken, önceden ahaliye zehirli gazlar ve muhtelif müdafaası vasıtalarının kullanılması hakkında elzem malumatı vererek hava müdafaası etrafında alınmış olan tedbirlere göre çalışmışlardır.

Diğer taraftan Departımantal komite, 18 Temmuzda, şehrin iki yakasında çadır altındaki yardım mevkilerinde yerleşmiş iki sıhhiye müfrezesi teşkil etmiştir. Komite sıhhi maddeler, hasta yatakları, mobilyalar, ve elzem aletlerle techiz olunmuş ve şehrin başlıca meydanlarına afişler asarak bu yardım mevkilerinin vücutte getirildiğini halka bildirmiştir.

O gün, bu müfrezelere, hastaları derhal kabul etmek ve onlara gerek ilk yardımda bulunmak ve gerek tıbbi tedaviyi yapmak üzere 4 hekim, 18 hasta-bakıcı 4 yazıcı verilmiştir. On kadar düşman tayyaresinin vasıl olduğu dakika-da, havada da, karada da, atılan zehirli gaz ve yangın bombaları neticesi olarak mühim zararlara sebep olan şiddetli bir muharebe oldu. Derhal iş başına çağırılan iki müfreme, sür'atla teskire ve iki yardım otomobili sevk ederek işe koyuldular. Yaralıları, gazla zehirlenmiş kimseleri topladılar ve yardım mev-

(1) Japon Saliaiahmerinin 11. XII. 1931. tarihi ile lütfen gönderdiği rapor.

kilerine naklettiler. Orada, sıhhiyeciler muhtelif vak'alara göre, ve ağır musap olan hastalara oksijen teneffüs ettirici cihazları kullanarak, tedavilerini ibzal ettiler.

Yardım Personelinin bir kısmı Kohura, Tobata, Yawata, Wakamatsu şehirlerine gönderilmişti.

Bu manevreler, gaz hücumuna karşı müdafaa keyfiyetine ehalinin dikkatini celbetmek ve bu gibi ahvalde salibiahmerin faaliyetinin ehemmiyetini takdir eylemek için mükemmel bir fırsat temin etmiştir.

Estonya tayyarecilik liği

Zamanın hadiselerini dikkatle takip edenler için, tayyare, şüphesiz kudretli, korkunç, hareketinde en süratli ve tesirinde en dehşetli bir silah olarak tecelli etmektedir. Bu, diğerlerinden daha fazla olarak sivil ahaliyi dehşete veren bir silâhtır.

Bu günün kararsızlıkları ve ıztırapları, bazı memleketlerde milli emniyet duygusunu ve ahalinin himayesi işini kuvvetlendirmek maksadiyle hava müdafaası likleri vücuda getirilmesini geniş bir mikyasta mazur göstermektedir.

Hava filosu dostları cemiyetiyle tayyareciliği ve kimya sanayiini teşvik cemiyeti ve milli müdaffayı teşvik cemiyetinin birleşmesinden doğma Ossoa viachim cemiyetinin faaliyetini evvelce kaydetmiştik (1); keza lik gaze karşı müdafaalıği ile hava müdafaası liğinin birleşmesinden vücade geled L. O. P. P. Lehistan liğinden de bahs ettikti (2).

Fransa'da, havacılık propagandası Fransız komitesiyle ahalinin himayesi için bir propaganda assosyasyonu olan hava müdafaası liği mevcuttur.

Deutsche Luftschutz-Liga ahiren berlinde tesis olunmuştu. Kimya kurbine karşı sivil ahalinin himayesi İsviçre assosyasyonu Lozan'da teşkil olunmuş(3).

Bugün, Estonya Salibiahmeri tarafından bize lütfen gönderilmiş olan bir grâfık marifetiyle Estonya tayyarecilik liği teşkilâtını bildiriyoruz. Bu malumat hava kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi için milli muhtelit komisyonların faaliyetine tahsis edilmiş olan 1931 birinci kânun sayımızda neşr edilmiş olan malumatı tamamlayacaktır (4).

(1) Revue Internationale, agustos 1930, sayfa 618.

(2) Revue Internationale, haziran 1928, sayfa 522.

(3) Revue Internationale, birinci teşrin 1931, sayfa 833.

(4) Revue Internationale, birinci kânun 1931, sayfa 1069.

Estonya

Havacılık lîki = Tallinn

Aktif
hava müdafaası

Ordunun
hava müdafaası

Propaganda şubesi

Propaganda komitesi
Gençlik
Hizmete alma

İktisadi şube

İktisadi komite
Teknik
Sınai
Nakliye
Jurid.k

Talim ve terbiye şubesi

Nazarî tayyareçilik
Yetiştirme komitesi
Amelî tayyareçilik
Yetiştirme komitesi
Spor komitesi.

hava müdafaası
seksiyonu

Hava müdafaasına ha-
zırlama komitesi

Diger vesaitle peçe-
leme servisi
Dumanla peçeleme
servisi
Ateş cervisi
tarassut servisi
Nöbet servisi

Salibi

Gaza karşı himaye
kursu.
Sihhiyecî yetiştirmesi
Halk konferansları.

Belediye zabıtası

Dezenfeksiyon takım-
ları teşkili ve bunlara
ait müstahdimini ye-
tiştirme,
Gaza karşı müdafa
kursları ve konfe-
ransları organizasyonu
İntizam ve emniyet
servisi

İtfaiye

İhtiyaç halinde halka
içecek su tedariki
Umumî yerlerin de-
zenfeksiyonu
Tahlisiye takımları

Polis

Münakale servisi
İntizam ve emniyet
servisi
Sivil ahalinin tahliyesi

Belediye

Elektrik santralının,
fabrikaların ve depo-
ların himayesi.
Yiyecek maddelerin
muhafazası.
Evlerde melceler in-
şası.
Evlerin etrafını de-
zenfekte etmek.

İdareesi

Ahalinin tahliyesi.

Demiryol

Gıda maddelerinin
nakli ve muhafazası.

İstihparat bürosu

Efradı ahali ile isti-
şareler.
Mâske satışı.
Maskelerin kontrolu
ve tamiri.

Kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesine ait federal konferans

- İsviçre Salibiahmer mecmuasından -

Geçen ikinci teşrinin dokuzunda, Bern'de millî meclis salonunda, federal askeri departman tarafından, sivil ahalinin korunması keyfiyetini müzakere için bir konferans organize edilmiştir. Bu konferansa, bütün milletin mümessilleri, federal otorite, büyük belediyeler, sanayi ve ticaret mümessilleri, işçi sendikaları, federal hıfzıssıha bürosu Salibiahmer ve onun imdat teşkilâtı, samaritenler, alyansı, askeri sıhhiye assosiyasyonları, İsviçre hasta bakıcılar alyansı, hasta bakıcılar mektepleri, hekimler sindikası vesaire ki aşağı yukarı cem'an 180 murahhas iştirak etmiştir.

Sabahleyin, meclis, federal komisyonun 12 azasının, kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesine dair olan raporlarını büyük bir alâka ile dilemiştir. Öğleden sonraki celse faydalı bir müzakereye hasrolunmuştur. Meclis, sonunda, 12 reye karşı 169 reyle aşağıdaki kararı kabul etmiştir :

«Konferans, federal meclisi, kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesi için olan faaliyetinde devam ve kantonlar, belediyeler otoritesinin, alâkadar organizasyonlarri ve «muhtelit komisyon» ların iştiraki efkârı ile, elzem olan bütün tedbirleri derhal almaya davet eder. Konferans, İsviçre salibiahmerine bağlı ve meseleyi bütün teferruatı ile etüd etmeye, organizasyona lâzım bütün vesikaları toplamaya, tetkik etmeye ve hazırlamaya memur ispesiyalistlerden mürekkep ofisin mutasavver teessüsünü selamlar».

Mecmuamızın gelecek sayısında, ittihaz olunan bu karardan teferruatı ile tekrar bahsetmekten geri kalmıyacaktır.

Revue Mensuelle de la
Croix - Rouge Suisse -

Hilaliahmer haberleri

Gençlik Hilaliahmeri

Bu seneki hey'eti umumiyemiz içtimasında gençlik Hilâliahmerinin yakında teşkil edileceğini teşir etmiştik.

Bugün bu teşşirin faaliyet sahasına girdiğini okuyucularımıza arz etmekle mübahiyiz.

Dünyanın her tarafında teessüs edip memleketlerine pek nafi yararlıklar gösteren bu teşkilâtın memleketimizde de teessüs etmesi bizi bir çok noktai nazardan sevindirdi.

Hıfzısıhha sıhhatı kurmağa bir çok hastalıkların önüne geçmeğe ne kadar nafi bir teşkilât ise ve buna ne kadar muhtaç isek gençlik salibiahmerine de o kadar muhtacız. Zira bunu maddi ve manevi bir hıfzısıhha ve ahlaki bir ihtiyaç telekki ediyoruz. Sıhhi teşkilâtla beraber teavün, tesanüt, iyilik gibi hasaili genç ruhlara nazari değil ameli bir surette telkih eden bir teşkilâttır.

Gençlik hilâliahmeri; teşkil edilen yerlerde evvela çocuklarımıza ev ile mektep arasında geçen zamanları için faideli bir uzu olacaktır. Onları sokağın tehlikeli muhitinden kurtaracaktır. Zira çocuklarımız boş zamanlarında ve o yaşlarında memleket için çok faideli bir meşguliyet bulacaklardır.

Ve bu teşkilâtımız ile mümasil cihan teşkilâtı arasında teessüs edecek rabıta memleketimizi cihana tanıtmak ve cihanın bir gün idarelerini ele alacak bu günkü çocuklar arasında hiç unutulmaz bir muhadinet tesisine yarayacaktır. Milletler arasında birbirlerini tanımamak sebebiyle mevcut bir takım batıl zanlar ve onun neticesinde zuhur eden anlaşılamazlıklar tabiatile ve yavaş yavaş ortadan kalkacaktır.

Mektep hayatında tesesüs eden bir tanışma ve arkadaşlığın kıymetini hepimiz takdir ederiz.

Bizi elan zenci tasavvur eden memleketler var, bu memleketlerin yavruları yavrularımız ile münasebet tesis ettikleri vakit hem onların fikirlerini tashih ve irşat ederek memlekete hizmet edecekler ve aynı zamanda da bir çok ameli ve faideli şeyler öğrenecekler, ellerinden geldiği kadar nizamnamenin verdiği selâhiyetler dairesinde sıhhi ve içtimai yardımlar yaparak okuduklarını tatbik

sahasını bulacaklar ve bir çok muhtacı muavenet kardeşlerini sevindirecekler ve o yaştan itibaren teşebbüsü şahsî hassalarını tenmiye edecekler.

Mecmuamız elinden geldiği kadar hemen her nüshasında gençlik salibiahmerleri hakkında yavrularımıza malumat sunacak ve gayretlerini tezyide çalıştacaktır.

Afyonkarahisar maden suyumuzun Londra'da beynelmilel ticaret ve asrî evler sergisinde kazandığı altun madalya

Geçenlerde Londra'da kûsat edilen beynelmilel umumî ticaret ve asrî evler sergisinde Karahisrr maden suyumuzu teşhir etmiştik. Birçok hastalıklara karşı istimal edilen ve aynı zamanda da leziz bir sofrâ suyu olarak kullanılabilen maden suyumuz bu sergide bir altun madalya ve şahadetname ile takdir edilmiştir.

Bu takdir suyumuzun kıymeti hakkında cümlemize bir fikir vermeğe kâfidir. Esasen geçen sene getirttiğimiz Almanya'nın en büyük mütehassısı tarafından verilen rapor ile suyumuzun Avrupanın en meşhur ve iyi maden suları adadından sayıldığına kaniidik. Londra sergisinden aldığımız madalya bu kanaati büsbütün te'yit etti.

Maden suyumuz komşu memleketlerde hususiyle İrak'ta da tekdîr edilüp aranmağa başlamıştır.

cemiyetimiz maden suyu teşebbüsünde maddî büyük menfeatten ziyade ammenin sıhhatine ehemmiyet verdiğinden pek büyük fedakâlıklarla membaı techiz etti ve yavaş yavaş bunun semeresini görmeğe başladı.

Sıhhatlerine itina edenler her halde Afyon Karahisar maden suyunu tercih etmelidirler. Zira busuretle hem kendine ve hem de dolayısıyla de olsa cemiyetimize ufak bir muavenette bulunmuş olacaktır. Buun manevî hazzının ehemmiyetini taktiri de okuyucularımıza bırakıyorum.

Sergide maden suyumuzun teşhir edildiği köşe ile şahadetname ve altun madalyanın fotoğraflarını okuyucularımıza arz ediyoruz.

*
* *

Temmuz 932 zarfında Beyşehir kazası dahilindeki Kurucaova köyünde 150 hanenin bütün eşya ve hayvanatıyla birlikte yandığı Konya vâilîği tarafından Cemiyetimize bildirilmesi üzerine, harikzedelere derhal 40 çadır gönderilmiş ve ihtiyaç derecesine göre tevzi edilmek üzere Beyşehir Hilâliahmer Şubesi emrine 520 lira tahsis edilmiştir.

*
* *

Silivri, Darende, Şiran, Kelkit, Torlu, Muğla, Marmaris, Hozat, Bolvadin Cihanbeyli, Palu, Daday, Muradiye, Gürün, Divriki, Erzincean, Sivrihisar, Gümüşhane, Refahiye, Havza, Artivin, Beyşehir, Çemişkezek, Erganimadeni, Çermik, Osmaniye, Söke, Bakırköy, Kuruçay, Kemah, Yıldızeli, Bayburt, Şarkoy, Seydişehir, Erbaa Merkez ve şubelerinin 932-993 hesap seneleri bütçeleri tasdik edilmiştir.

*
* *

Yıldızeli, Horsunlu, Söke, Kuruçay, Kemah, Bozdoğan, Şarköy, Mürefte, Seydişehir, Bayburt, Silyan, Nuseybin, Nâzilli, Kuşadası, Bozkır, Çerkesköy Şubelerinin Heyeti Merkeziye ve idâre intihapları tasdik edilmiştir.

*
* *

Temmuz 932 zarfında Kütahyanın Çukurca köyü, bir yangın neticesinde yanmış ve köy halkı o sırada tarlalarda meşgul olduğundan hiç bir şey kurtarmak mümkün olamamıştır. Hilâliahmer bu müessif hadisede en çok zarar görenlere yardıma koşmuş, 30 yatak, 50 kat çamaşır ve 200 lira tevzii suretiyle harikzedelerin ihtiyaçlarını hafifletmeğe çalışmıştır.

*
* *

Çatalca Şubemizin Reisi Osman Nuri ve Uşşak Şubemizin Resisi İsmail Azmi Beyefendilere sepkat eden kıymetli hizmetlerinden dolı fâhir azâlık tevcihi hakkında önümüzdeki kongreye bir teklif yapılması kararlaştırılmıştır.

*
* *

İstanbul Verem Mücadelesi Cemiyetinin Erenköyündeki senatoryomuna Cemiyetimiz tarafından kalorifer tesisatı yaptırılmak suretiyle muavenet iyfası tahtı karara alınmıştır.

*
* *

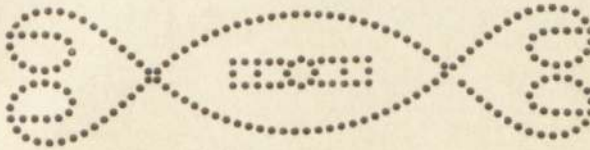
Erzurumda vukubulan son seylap hadisesinde en ziyade zarar görenlere 200 lira miktarında bir yardım yapılması için Erzurum Merkezine tebligat icra edilmiştir.

*
* *

Muğla Vilâyeti dahilinde Daday kazasından vukubula ve uzun müddet devam eden harekiet arzın iras ettiği zararı, Cemiyetimiz, evleri yıkılanlara 80 çadır ve 1000 lira tevzi etmek suretiyle tahfife çalışmıştır.

*
* *

Sarayköye merbut Kadıköy nahiyesinde üç çocuk babası Ali Karaoğlu Mehmet efendinin geçenlerde bir batında üç çocuğu daha dünyaya gelmiştir. Üçüzlerin fakir ebeveynine Hilâliahmer 50 lira yardımda bulunmuştur.

Aydın Hilâlahmerinin 1932 senesi büyük eşya piyngosu hatırası

Inegölde şubemiz tarafından kendisine yardım edilen emekçi
Mehmet oğlu Ali efendi

Bayram münasebetiyle Ankaranın Turgutlu şubemizde
rozet tevzi eden yavrular

Develide cemiyetimiz tarafından Malul efendiye yaptırılan ayak ile alınmış resmi

Malul Mehmet efendi ve Develi Hilâlahmeri idare heyeti azaları bir arada

Antalyada Hilâlahmer namına verilen balodan bir manzara

KARAHİSAR MADEN SUYU

HER YERDE
BULUNUR

Karahisar maden sularımıza Londra sergisi tarafından verilen altun madalya ve diploma

Londra sergisinde Karahisar maden sularımızın teşhir edildiği paviyonun bir köşesi

KARAHİSAR
MADEN SUYU
HERYERDE
BULUNUR

TÜRKİYE
HILÂLIAHMER MECMUASI
ANKARA

PARTIE FRANÇAISE

**A la Haute Présidence de l'Assemblée
Générale du Croissant Rouge**

*Le rapport présenté à la Haute présidence
de l'assemblée générale de 1931*

Durane l'exercice 1931, comme au cours des années antérieures, notre Société s'est efforcée de remplir de son mieux et dans la mesure où le lui ont permis les circonstances, les devoirs et les charges qu'elle a assumés et dont l'accomplissement s'est traduit par des résultats satisfaisants.

Ainsi qu'il est à la connaissance de l'honorable Assemblée, ce sont la précieuse assistance du Gouvernement et la générosité du Peuple qui constituent les sources dans lesquelles la Société puise la force qui lui est nécessaire, aussi bien pour accomplir l'œuvre de secours dont elle est chargée en temps de paix que pour se préparer à l'avenir, par la mise en parfait état de ses moyens d'action.

Au moment où nous présentons l'expression de notre gratitude au Gouvernement de la République qui a bien voulu nous affecter une part importante du revenu sur les cartes à jouer et céder l'exploitation de la source d'eau minérale de Kara-Hissar, nous considérons de notre devoir de remercier vivement nos généreux concitoyens pour l'aide matérielle et morale qu'ils prodiguent à notre Société, en appréciation des services que celle-ci rend à la cause aux gens éprouvés du pays.

Pendant la période qui nous occupe, notre Société a porté secours, autant que ses moyens pécuniaires et la situation général lui en ont offert

les possibilite, à de nombreux citoyens que maints fléaux de la nature (inondations, crue, etc....) ont atteints et frappés dans différentes circonscriptions. Objet immédiat des premières pensées de la population et des divers organismes établis dans les régions affectées, elle a toujours réservé l'accueil le plus empressé et le plus large aux demandes de secours dont elle fut saisie et s'est surtout employée à être utile de façon prompte et opportune. Ces faits, dont une relation suivie est donnée dans le chapitre spécial du present Rapport, se trouvent soumis à l'appréciation de votre Haute Assemblée.

Nous vous informons également que les démarches dont la Société avait pris l'initiative en vue de la formation, avec les éléments de la jeunesse scolaire, de se développer utilement. Les statuts et règlements que nous avons fait venir des pays dotés d'institutions juvéniles similaires, ont été, après étude et après adaptation aux particularités de notre pays, concentrés sous forme de Statut Organique et soumis, aux fins d'examen, au Département de l'Instruction Publique. Tout nous autorise à espérer que les préparatifs en cours seront achevés en temps utile, nous permettant ainsi de constituer, avant le debut de la prochaine session scolaire, cet organisme de la jeunesse des écoles et de servir par là au développement, des l'âge tendre, des sentiments de solidarité et d'assistance sociales parmi le peuple.

Bref, notre Société qui peut se flatter de jouir auprès de le Nation, d'une somme de considération et de sympathie que n'a pu à attirer jusqu'ici aucun organisme social du Pays, a la ferme volonté de faire tout ce qui dépend d'elle afin de s'assurer la continuité et la consolidation des témoignages d'attachement dont on l'honore et de deployer ses efforts dans la voie qu'elle s'est tracée.

Il nous sera permis de relever en terminant, que notre Siège Central, tout albesorbé qu'il puisse être par la tâche qui lui est dévolue en temps de paix ne néglige aucunement les prépartifs qui lui permetront, en cas d'une conflagration quelconque, de s'acquitter normalement des devoirs qui lui incombent.

à suivre

Hilâliahmer Afyonkarahisar Maden suyu

Menbaında doğrudan doğruya en asrî makinelerle ve bir mütehassıs tabibin nezareti daimesi altında istihsal ve şişelere imla edilmektedir. İştirak ettiği bil'umum sergilerde altın madalya ve takdirnameler kazanmıştır. Terkibi itibariyle: mide, karaciğer, böbrek ve em'a hastalıklarında te'sirâtı şifaiyesi vardır. Sofrasında daima karahisar

Madensuyu bulunduranlar bu gibi hastalıklara tutulmaktan varestes kalırlar.

Afyonkarahisar Madensuyu

Maden sularının en lezzetlisi ve en şifalıdır.

Hasılâtı Hilâli-ahmer Cemiyetine aittir.

Bilûmum eczahane ve bakkaliye mağazalarında satılır.

VATANDAŞ

“Havacılık,, ve “Spor,, Mecmuasını oku. Hem tenevvür edersin hem de yurdunun müdafaasına hâdim faideli bir kuruluşa yardım etmiş olursun.